

รายงานสรุป

โครงการธรรมาตราเพื่อชีวิต และ ธรรมชาติ

ลุ่มน้ำลำปะทาว

โดย

ชมรมเด็กรักนก

และคณะทำงาน

คำนำ

“โครงการธรรมาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำปะทาว”

เนื่องด้วยในปัจจุบันบริเวณเทือกเขาภูแล่นคากำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที อาทิ การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาไฟฟ้า การชะล้างทำลายหน้าดิน ความตื่นเงินของลำนํ้า และล่าสุดก็คือการใช้สารเคมีทางการเกษตร อย่างกว้างขวาง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดมลภาวะทางน้ำแล้ว ยังเป็นเหตุให้เกิดโรคมะเร็งไข้เจ็บตามมา แม้ว่ามีสาเหตุหลาย ประการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เช่น การเพิ่มประชากร ความจำกัดของทรัพยากร และความยากจน ฯลฯ แต่สาเหตุพื้นฐาน นั้นอยู่ที่การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องรวมไปถึงจิตสำนึกที่ขาดธรรม ทำให้สนใจแต่ประโยชน์เฉพาะหน้า และมองแต่ ประโยชน์ส่วนตนจนลืมถึงประโยชน์ส่วนรวม ทศกคติดังกล่าวยังนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีก อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของมกน้ำ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้คณะสงฆ์วัดภูเขาทองและวัดต่าง ๆ บนเทือกเขาภูแล่นคา พร้อมกับผู้นำชาวบ้านที่ห่วงใยในปัญหา ดังกล่าวจึงดำริที่จะจัดโครงการธรรมาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติเทือกเขาภูแล่นคา ระหว่างวันที่ 11-17 ธันวาคม 2543 โดย จะได้ให้มีการจาริกไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ริมลำน้ำลำปะทาว ตั้งแต่บ้านตาครินทอง อ.ภูเขียว ไปจนถึงบ้านห้วยหมากแดง อ. เมือง และสิ้นสุดที่บ้านท่ามะไฟหวาน อ.แก้งคร้อ ในโอกาสนี้จะได้มีการเทศนาแนะนำชาวบ้านให้เห็นคุณค่าและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันรักษาป่าและลำปะทาว ขณะเดียวกันก็อบรมชาวบ้านให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และ มีธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว รู้จัก ประหยัดอดออมและพึงพอใจในชีวิตที่เรียบง่าย อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงดำริเริ่มเป็นแบบอย่าง รวมทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านและ ชาวคณะธรรมาตรา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหของชุมชนร่วมกันต่อไป ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมของทางจังหวัดชัยภูมิ และของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งสืบไป

ดังนั้นทางคณะทำงาน จึงได้มีการจัดทำเอกสารฉบับนี้ เพื่อบันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูล ประเด็นปัญหา และข้อเสนอของพื้นที่ในการดำเนินงานโครงการธรรมาตรา ทั้งนี้ได้คาดหวังไว้ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การจัดทำ กิจกรรมครั้งต่อไปได้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

ขอกราบนิมัสการพระภิกษุสงฆ์ทุกรูป ขอขอบคุณคุณวิภาพรรณ นาคแพน เจ้าหน้าที่โครงการนักสืบสายน้ำ มูลนิธิโลกสีเขียว คณะที่ปรึกษา ชาวบ้านและทุกๆท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ร่วมเดินธรรมาตรา ร่วมอภิเษก ปัจจัยและได้ให้การเอื้อเฟื้อความสะดวกทุกประการ จึงขอขอบคุณอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะทำงาน

1 มกราคม 2544

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร พระสงฆ์ และชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำลำปะเทวะ ในการกระตุ้นให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติบนเทือกเขาภูแล่นคา

การเตรียมงานก่อนเดินธรรมยาตรา

การเดินธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำปะเทวะ ครั้งนี้ได้จัดเป็นครั้งแรก ซึ่งทางคณะทำงานเป็นองค์กรและชาวบ้านในพื้นที่ โดยได้เริ่มขึ้นเมื่อมีการประชุมผู้ร่วมจัด เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2543 ที่ วัดภูเขาทอง เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์โครงการ เลือกประเด็นเร่งด่วน กำหนดวัน-เวลา เส้นทางและจุดแวะพัก กำหนดค่าข้าวญ การจัดหาทุน เลือกคณะที่ปรึกษา-องค์กรร่วมจัด กำหนดรูปแบบขบวน กำหนดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและรูปแบบเนื้อหา ซึ่งมีผู้เข้าร่วม 8 คน โดยได้นิมนต์หลวงพ่อดำเขียน สุวัฒน์ เป็นประธานโครงการ นอกจากนี้ได้มีการออกหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนได้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2543 ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชาวบ้าน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีผู้เข้าร่วม 15 คน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2543 ซึ่งเป็นกลุ่มพระสงฆ์และครูในพื้นที่ มีผู้เข้าร่วม 24 คน เพื่อชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งการให้เขามีความบทบาทในการมีส่วนร่วมของการประชาสัมพันธ์ในชุมชน นอกจากนี้ทางคณะผู้จัดได้จัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ นำวีดีโอ ภาพสไลด์ และเสื้อผ้าเก่าที่ได้รับบริจาคออกจำหน่ายในราคาถูก(2-5บาทต่อตัว) จำนวน 5 ครั้ง เพื่อทำการพูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มชาวบ้านอีกครั้ง และได้จัดฝึกอบรมเด็ก ๆ ระดับชั้นป.5-ป.6 และชั้น ม.1-ป.3 จำนวน 7 โรงเรียน เพื่อฝึกการใช้คู่มือสัตว์เล็กน้ำจืดและการจำแนกสัตว์ ทำความเข้าใจเบื้องต้นของการทำกิจกรรม นักสืบสายน้ำ

ประเด็นของกิจกรรม

- ศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบของลุ่มน้ำลำปะเทวะและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ในกิจกรรมนักสืบสายน้ำ ด้วยภาคตรวจสอบคุณภาพน้ำและการจำแนกสัตว์เล็กน้ำจืด
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาของลุ่มน้ำลำปะเทวะ มีการแบ่งกลุ่มย่อย นำเสนอปัญหาในรูปแบบของต้นไม้ปัญหา โดยการเชื่อมโยงจากการประเมินด้วยภาพคุณภาพน้ำที่สำรวจด้วยวิธีการนักสืบสายน้ำ
- เผยแพร่กิจกรรม-ข้อมูลสู่สาธารณะ โดยการจัดทำป้ายรณรงค์ การจัดทำเอกสารแผ่นพับการประสานคอลัมน์ข่าวสารสิ่งแวดล้อมตำบล และการจัดทำเพกกลอนลำล่องลำปะเทวะ โดยชาวบ้านท่ามะไฟหวาน
- การเดินทางไกลด้วยเท้า การปฏิบัติธรรม การทำสมาธิและการรับฟังธรรมะกับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยมีการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบงานในแต่ละวัน เพื่อก้าวทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมเดิน

● พระภิกษุ	34	รูป	● เด็ก ๆ ประมาณ	120 คน
● สามเณร	1	รูป	● ชาวบ้านประมาณ	200 คน
● แม่ชี	3	รูป	● ชาวต่างประเทศ	10 คน
			● ผู้ที่สนใจและร่วมสังเกตการณ์	36 คน

นอกจากนี้ยังมีคณะชาวบ้านและเด็กนักเรียนในพื้นที่ได้เดินร่วมขบวนในการต้อนรับและส่งคณะธรรมยาตรา ตลอดเส้นทาง

การกำหนดเส้นทางและจุดพัก

เส้นทางในการเดินทั้งหมด ๒1 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 7 วัน 7 คืน และจุดแวะพักสำหรับรับประทานอาหาร
เที่ยง ผ่านทั้งหมด 19 หมู่บ้าน การกำหนดจุดพักเพื่อทำกิจกรรมจะเน้นหมู่บ้านใหญ่ ไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก โดยส่วนใหญ่
จะใช้สถานที่ของวัดและโรงเรียน ดังนี้

วันที่ 10 ธันวาคม 2543	ภาคบ่าย	ชี้แจงกำหนดการ และฝึกการใช้คู่มือการจำแนกสัตว์เล็กน้ำจืด พักค้างคืนและทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านลาดกริงทอง
วันที่ 11 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านลาดกริงทอง ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านท่าเรือ ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านท่าทางเกวียน
วันที่ 12 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านท่าทางเกวียน ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่วัดกุตโง้งดงสวรรค์ ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะโพนหวาน เวทีเสนา "คืนความบริสุทธิ์จิตใจ ให้ลำปะทาว"
วันที่ 13 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะโพนหวาน ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านลาดผักหนาม ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านลาดผักหนาม
วันที่ 14 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านลาดผักหนาม ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านห้วยผักหนาม ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านหนองจนวน
วันที่ 15 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านหนองจนวน ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านห้วยหมากแดง ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่วัดบ้านห้วยหมากแดง
วันที่ 16 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ วัดบ้านห้วยหมากแดง ฉันเพลและผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านท่าหินโงม ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านเก่าyadi
วันที่ 17 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า ภาคเที่ยง ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำบุญตักบาตร ที่ โรงเรียนเก่าyadi ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านหนองพืพวน ทำกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญและพักค้างแรมที่วัดภูเขาทอง

วันที่ 11 พฤศจิกายน 2543

สำรวจที่ลำลำปะทาว บ้านท่าทางเกวียน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กนักเรียนและครูประมาณ 20 คน ป.5-ป.6 ชาวบ้านประมาณ 5 คน และคณะกรรมการ 30 คน

ช่วงบ่ายกิจกรรมนักสืบสายน้ำ

ผลของการสำรวจน้ำ

มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำพอใช้ 10 กลุ่ม

สาเหตุที่คิดว่าเป็นผลกระทบทำให้คุณภาพน้ำพอใช้....

น้ำขุ่นไม่มี

ป่าไม้ถูกทำลายการตัดไม้ทำบ้าน

เผาป่า และเผาถ่านขาย

การใช้ยาเบื่อปลา การใช้สารเคมี ยาฆ่าหญ้า

ขยะ และขี้วัว-ควาย

ดินตะกอน

น้ำน้อย

แนวทางการแก้ไข

น้ำน้อย	น้ำมาก	น้ำเสีย	น้ำดี	น้ำเป็นพิษ	น้ำบริสุทธิ์
ใช้น้ำอย่างประหยัด รักษาป่า ตัดไม้ให้น้อยลงหรือหยุดตัดไม้โดย ไม่จำเป็น ปูลูกป่า ปูลูกหญ้าแฝก และต้นไม้ ถ้าจะเผาถ่านให้ปูลูกใช้เอง		เพราะน้ำน้อย ต้องสร้างเขื่อน ทิ้งขยะในถังที่จัดไว้ ปัจจุบันไม่มีวัว-ควายที่จะลงน้ำ หากมีให้เลี้ยง บนฝั่ง ไม่ให้นำมาเลี้ยงในแม่น้ำ		เลิกใช้สารเคมี ยาฆ่าหญ้า ใช้ปุ๋ยชีวภาพ งดการใช้ยาเบื่อปลา ออกกฎในหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์	

สถานที่ ห้วยลำปะทาว บ้านท่าทางเกวียน ต.ท่ามะโพนหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

วันที่ 11 พฤศจิกายน 2543

ตารางประเมินผลคุณภาพน้ำ

หมวดสัตว์	ออกซิเจนสูง ← → ออกซิเจนต่ำ															
	ต้องการน้ำสะอาดมาก				ต้องการน้ำสะอาด					ทนน้ำสกปรกได้น้ำ					ทนน้ำสกปรกได้ดี	
	I				II					III					IV	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
	ปลาขาว กลุ่ม 1	แมลงน้ำ	แมลงหนอนปลอกน้ำอาศัยอยู่ในปลอก	แมลงหนอนปลอกน้ำไม่อยู่ในปลอก กลุ่ม	แมลงรำกรวด	กุ้งน้ำจืด	แมลงปอ/แมลงปอเข็ม	หอยกาบ กลุ่ม 1	หอยฝาเดียว กลุ่ม 1	ปลาขาว (ว่ายน้ำ ..) กลุ่ม 2	แมลงหนอนปลอกน้ำไม่อยู่ในปลอก กลุ่ม	กุ้งฝอย	หอยฝาเดียว กลุ่ม 2	หอยกาบ กลุ่ม 2	หอยน้ำจืดแดง	ได้คะแนน
10																
9																
8																
7																
6																
5																
4																
3																
2																
1																
กลุ่มสัตว์	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
หมวดสัตว์	I				II					III					IV	

ดีมาก

ดี

พอใช้ได้

ไม่ดี

แย่มาก

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2542

สำรวจที่น้ำตกสาวแอะ โรงเรียนกุดโง้งดงสวรรค์

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ชาวบ้านประมาณ 20 คน เด็กนักเรียนอนุบาล 20 คน (น.อ) ชาวคณะธรรมมาทรา 20 คน

ช่วงปลายกิจกรรมนักสืบสายน้ำ

ผลของการสำรวจน้ำ มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำดี 2 กลุ่ม

มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำพอใช้ 8 กลุ่ม

สาเหตุที่คิดว่าเป็นผลกระทบทำให้คุณภาพน้ำพอใช้....

มีการท่องเที่ยว และมีเศษขยะ

มีการทิ้งสารเคมีจากผงซักฟอก สบู่ ยาสระผม

มีการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร เช่นยาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลง

บนภูเขาถูกทำลายพื้นที่ป่า มีการชะล้างหน้าดินสูง ทำให้น้ำมีดินตะกอน

ปริมาณน้ำมีน้อย มีการตกตะกอน

น้ำซับหายไปในปัจจุบัน

เนื่องจากไม่ได้พักที่หมู่บ้านกุดโง้ง จึงทำให้ชาวคณะธรรมมาทราต้องรีบเร่งเดินทางต่อไปที่วัดบ้านท่ามะไฟหวาน(ภูเขาทอง) จึงเป็นผลทำให้หมู่บ้านนี้ไม่มีการวิเคราะห์ดินไม้ปัญหา และแนวทางการแก้ไขของชุมชน แต่เราได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณภาพของน้ำบริเวณนี้ และสาเหตุของปัญหา เพื่อนำมาประกอบการทำกิจกรรมต่อเนื่องต่อไป

"อยากให้พวกเราทำบุญกับแม่(ลำน้ำ)ของเราให้มาก ๆ ถ้าเราไม่สนใจเราจะเป็นลูกที่ไม่สนใจพ่อแม่ เป็นลูกเนรคุณ ขนาดคนต่างชาติยังมาเดินเพื่อแสดงว่าเขารักลำปะทาว เราจะไม่รักเขียวหรือ... ทำบุญ ด้วยการปลูกป่าริมน้ำหลาย ๆ อย่าง ไปทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลลงน้ำ ริมตลิ่งมีไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ก็พยายามใช้ยาฆ่าแมลงให้น้อย ๆ ลงหน่อย" พระไพศาล กล่าวสรุป

ในภาคค่ำ เริ่ม 19:00 น

มีการแสดงของเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดภูเขาทอง จำนวน 20 คน และเวทีอภิปราย "ด้านความบริสุทธิ์สดในให้ลำปะทาว" ผู้ร่วมเป็นวิทยากร พ่อแสง ชาวบ้านดาดรินทอง

สถานที่ น้ำตกสาวและ โรงเรียนบ้านกุดโง้งตงสุวรรณค์ ต.ท่ามะโพนหวาน อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2543

ตารางประเมินผลคุณภาพน้ำ

หมวดสัตว์	ออกซิเจนสูง ← → ออกซิเจนต่ำ															
	ต้องการน้ำสะอาดมาก				ต้องการน้ำสะอาด					ทนน้ำสกปรกได้บ้าง					ทนน้ำสกปรกได้ดี	
	I				II					III					IV	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
	สีประขาว กลุ่ม 1	แสงภาวหิน	แสงทองบนโลกน้ำสะอาดอยู่ในโลก	แสงทองบนโลกน้ำไม่อยู่ในโลก กลุ่ม	แสงสว่างระไร	กึ่งน้ำตก	แสงสะท้อนแสงป่อเริ่ม	หอยกาบ กลุ่ม 1	หอยฝาเดียว กลุ่ม 1	สีประขาว (ว่ายนน้ำ ..) กลุ่ม 2	แสงทองบนโลกน้ำไม่อยู่ในโลก กลุ่ม	กึ่งผอย	หอยฝาเดียว กลุ่ม 2	หอยกาบ กลุ่ม 2	หอยฝาเดียวจัดแดง	สีเค็ดอนน้ำ
10																
9																
8																
7																
6																
5																
4																
3																
2																
1																
กลุ่มสัตว์	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
หมวดสัตว์	I				II					III					IV	

ดีมาก

ดี

พอใช้ได้

ไม่ดี

แย่มาก

สถานที่ น้ำตกสาวและ บ้านกุดโง้งตงสวรรค์ ต.ท่ามะโพนหวาน อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
วันที่ 3 มีนาคม 2544

ตารางประเมินผลคุณภาพน้ำ

หมวดสัตว์	ออกซิเจนสูง ← → ออกซิเจนต่ำ															
	ต้องการน้ำสะอาดมาก				ต้องการน้ำสะอาด					ทนน้ำสกปรกได้บ้าง					ทนน้ำสกปรกได้ดี	
	I				II					III					IV	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
10																
9																
8																
7																
6																
5																
4																
3																
2																
1																
กลุ่มสัตว์	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
หมวดสัตว์	I				II					III					IV	

คุณภาพน้ำที่ใช้ได้ค่อนข้างไปทางทางไม่ดี

โดย...	ตญ.สุภัทสร เรืองขจร	ป.3 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.นุจรี ทรวงโพธิ์	ป.5 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.จิราพร พิมพ์พันธ์	ป.4 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตช.อานนท์ ไหว่สิงห์	ป.3 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตช.ถาวร วัดชัยภูมิ	ป.3 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.ชไมพร อินทวงศ์	ป.4 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.พรทิพย์ วัดชัยภูมิ	ป.3 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.พิศยวรรณ แสงจันทร์อ่อน	ป.4 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตญ.เสาวลักษณ์ ทรวงโพธิ์	ป.3 โรงเรียนท่ามะโพนหวาน
	ตช.อิศศักดิ์ (แซก)	อนุบาล

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2543

สำรวจที่ลำห้วยผักหนาม โรงเรียนบ้านลาดผักหนาม และพักที่วัดบ้านลาดผักหนาม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กนักเรียนและครูประมาณ 50 คน (ม.1-ม.3) ชาวบ้านประมาณ 20 คน และคณะกรรมการยาตรา 30 คน

ช่วงบ่ายกิจกรรมนักสืบสายน้ำ

ผลของการสำรวจน้ำ มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำดี 1 กลุ่ม

มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำพอใช้ 9 กลุ่ม

สาเหตุที่คิดว่าเป็นผลกระทบทำให้คุณภาพน้ำพอใช้....

การล้างรถ

มีการทิ้งสารเคมีจากผงซักฟอก สบู่ ยาสระผม

มีการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร เช่นยาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลง

บนภูเขาถูกทำลายพื้นที่ป่า มีการชะล้างหน้าดินสูง ทำให้น้ำมีดินตะกอน

ปริมาณน้ำขั้บมีน้อย

ลำห้วยปวย		
น้ำน้อย	น้ำเสีย	น้ำเป็นพิษ
น้ำขั้บหายไป	สารรั่วเ่น้ำ	การเกษตร
ป่าถูกทำลาย	การเลี้ยงวัว	สารเคมี-ปุ๋ย
เผาป่า	ขยะ	ยาฆ่าแมลง
น้ำแห้งตื้นเขิน	ล้างปิปหน่อไม้	ยาฆ่าหญ้า
ริมตลิ่งพัง-ตะกอนดิน	น้ำเสียจากบ้านเรือน	ล้างภาชนะ-ถังฉีดยาในน้ำ
	อาบนํ้าในลำห้วย	ทิ้งภาชนะบรรจุยาลงในน้ำ

สถานที่ ลำห้วยผักหนาม โรงเรียนบ้านลาดผักหนาม ต.ทับสีทอง อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ
วันที่ 13 พฤศจิกายน 2543

ตารางประเมินผลคุณภาพน้ำ

หมวดสัตว์	ออกซิเจนสูง ← → ออกซิเจนต่ำ															
	ต้องการน้ำสะอาดมาก				ต้องการน้ำสะอาด					ทนน้ำสกปรกได้บ้าง					ทนน้ำสกปรกได้ดี	
	I				II					III					IV	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
	ซีแพว กลุ่ม 1	แมลงภาวะหิน	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในโลก	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในโลก กลุ่ม 2	แมลงช้างควมโต	กุ้งน้ำจืด	แมลงปลอกแมลงปลอก	หอยทาก กลุ่ม 1	หอยฝาเดียว กลุ่ม 1	ซีแพว (จำพวก ...) กลุ่ม 2	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในโลก กลุ่ม 2	กุ้งฝอย	หอยฝาเดียว กลุ่ม 2	หอยทาก กลุ่ม 2	หนอนไส้เดือนดิน	ไส้เดือนน้ำ
10																
9																
8																
7																
6																
5																
4																
3																
2																
1																
กลุ่มสัตว์	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
หมวดสัตว์	I				II					III					IV	

ดีมาก

ดี

พอใช้ได้

ไม่ดี

แย่มาก

วิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน

<u>ทำให้ปริมาณน้ำมากขึ้น</u>	<u>ทำให้น้ำไม่เน่า</u>	<u>ทำให้น้ำดี</u>
<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ตัดไม้ทำลายป่า • ปลูกป่าตามลำห้วย • ให้คนอยู่ริมห้วยปลูกพืชริมน้ำ • ปลูกไม้ผลยืนต้นปลูกไม้ยางพารา • เลิกเผาป่า ป้องกันไฟป่า • ดูแลรักษาต้นไมริมน้ำ • ช่วยกันดูแลรักษาป่า 	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วยกันรักษาความสะอาดในลำห้วย • ป้องกันไม่ให้คนและสัตว์ทิ้งน้ำ • ไม่ทิ้งขยะลงน้ำ มีถังขยะในชุมชน • ไม่ล้างรถ • ไม่ทิ้งซากสัตว์ลงในน้ำ • ไม่ทิ้งน้ำจากชุมชนลงในน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • ลดการใช้สารเคมี • ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ • ใช้สมุนไพรกำจัดแมลง • ไม่ซักผ้าในลำห้วย • ไม่ล้างภาชนะและถังฉีดยา

ทำอย่างไรให้เป็นจริง

ตรวจสอบคุณภาพน้ำทุกปี ให้ตั้งกลุ่มเป็นสถานีตรวจน้ำ ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ

ห้ามรถดูดล้นม ติดป้ายห้ามทิ้งขยะ พบเห็นจุดเลขทะเบียนและประชุมชาวบ้าน

เลิกหรือลดใช้สารเคมี ใช้พืชสมุนไพร เช่น ใบสะเดา ข่า ตะไคร้หอม ปลูกพืชคลุมดิน เช่นถั่วแดงกันหญ้าคา

ใช้ปุ๋ยหมัก เศษใบไม้ ฟาง ชีววิถี-ควาย รดน้ำจนกว่าจะเน่าเปื่อย

เลิกซักผ้าในลำห้วย

ไม่ลงอาบนํ้าในลำห้วย ให้อาบในอ่างน้ำ หรือตักขึ้นมาอาบ

— ...ไม่ทำก็จะมีรวมตัวกันทำเป็นตัวอย่าง และอาจจะเพาะกล้าไม้แจกให้ปลูก

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2543

สำรวจที่ลำห้วยแรง ฝ่ายกั้นน้ำวัดหนองจนวน ต.สันติทอง อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กนักเรียนและครูประมาณ 20 คน (ป.5-ป.6) ชาวบ้านประมาณ 10 คน และคณะกรรมการ 30 คน

ช่วงบ่ายกิจกรรมนักสืบสายน้ำ

ผลของการสำรวจน้ำ มีกลุ่มที่ให้คุณภาพน้ำพอใช้ 10 กลุ่ม กำลังจะเริ่มเสีย

สาเหตุที่คิดว่าเป็นผลกระทบทำให้คุณภาพน้ำพอใช้....

น้ำยาล้างจานและน้ำทิ้งจากบ้านเรือน

ซีเมนต์ จากฟาร์มไก่

การทิ้งขยะ

การทำไร่ไถนา มันทิ้งอยู่ใกล้น้ำ

การใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง

คนเพิ่มมากขึ้น

การใช้ระบบแทนลำน้ำ

ไฟฟ้า

การตัดไม้ทำลายป่า

ปริมาณน้ำน้อยลง

ใบไม้เน่า

การสร้างฝายน้ำล้น เพราะน้ำไม่ถ่ายเท

ตลิ่งพัง และดินตะกอน

ทำอย่างไรให้เป็นจริง

การติดป้ายห้ามทิ้งขยะลงในลำน้ำ และตั้งคณะกรรมการปรับเงิน

การขุดลอกคลอง

ไม่ชักผ้าใกล้ริมคลอง

ขุดหลุมฝังของเสียจากฟาร์มไก่

ปลูกหญ้าแฝกกันดินพัง

ทำที่ทิ้งขยะให้ถูกต้อง

การกำจัดหญ้าโดยไม่ใช้ยา

สถานที่ ลำห้วยแจ้ง บ้านหนองจนวน ต.จับสิทธิ์ อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2543

ตารางประเมินผลคุณภาพน้ำ

หมวดสัตว์	ออกซิเจนสูง ← → ออกซิเจนต่ำ															
	ต้องการน้ำสะอาดมาก				ต้องการน้ำสะอาด					ทนน้ำสกปรกได้บ้าง					ทนน้ำสกปรกได้ดี	
	I				II					III					IV	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
สัตว์	ซีปะขาว กลุ่ม 1	แมลงเกาะหิน	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในปลอก	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในปลอก กลุ่ม	แมลงรังวัว	หิ่งห้อย	แมลงปอ/แมลงปอเข็ม	หอยกาบ กลุ่ม 1	หอยฝาเดียว กลุ่ม 1	ซีปะขาว (สายน้ำ ..) กลุ่ม 2	แมลงหนอนปลอกน้ำจืดอยู่ในปลอก กลุ่ม	หิ่งห้อย	หอยฝาเดียว กลุ่ม 2	หอยกาบ กลุ่ม 2	กบ/เขียดน้ำจืดแดง	ไส้เดือนน้ำ
10																
9																
8																
7																
6																
5																
4																
3																
2																
1																
กลุ่มสัตว์	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
หมวดสัตว์	I				II					III					IV	

ดีมาก

ดี

พอใช้ได้

ไม่ดี

แย่มาก

วันที่ 15 พฤศจิกายน 2543

สำรวจที่ลำห้วยหมากแดง ฝ่ายกั้นน้ำวัดห้วยหมากแดง ต.ท่าหินโงม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กนักเรียนและครูประมาณ 50 คน (ป.5-ป.6) ชาวบ้านประมาณ 50 คน และคณะกรรมการ 30 คน

ช่วงบ่ายกิจกรรมนักสืบสายน้ำ

เนื่องจากไม่มีลำห้วยที่น้ำไหลจึงไม่เหมาะที่จะทำกิจกรรมนักสืบสายน้ำ ดังนั้นทางคณะกรรมการจึงเลือกบริเวณฝายน้ำล้น ซึ่งในขณะสำรวจน้ำแห้งไม่ไหล แต่เป็นแหล่งน้ำที่ชุมชนใช้ทำประปาหมู่บ้าน และเพื่อการอุปโภค การเกษตร เราจึงได้ร่วมกิจกรรมกับเด็ก เพื่อสำรวจความหลากหลายของสัตว์น้ำ และหาแนวทางป้องกันไม่ให้น้ำเน่าเสีย

สิ่งที่ชาวบ้านกลัวน้ำห้วยหมากแดงจะเสียและเป็นพิษ มาจาก

สารเคมี

ยาฆ่าแมลง

ขยะ

การล้างถังจิตยา

ผงซักฟอกและการล้างรถ

น้ำยาฉีดพ่น และน้ำยาล้างเล้าไก่

"บางอย่างแก้ได้ง่าย เช่น ห้ามไม่ให้ล้างถังจิตยาในบึง แต่ถ้าห้ามไม่ให้ชาวบ้านใช้ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง ชาวบ้านบอกว่าเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่ใช้มันก็ไม่งาม ตามว่ากลัวไหม กลัวไม่ทำก็อด ถ้าใช้ยาจะได้เงินหลาย ๆ แต่ตัวตายคุ้มหรือไม่"

แนวทางการแก้ไข

ยาฆ่าแมลง ใช้ละอองหมักไว้ฉีดผัก หรือเลิกใช้
การปลูกผักกินเองไม่ควรใช้ยาฆ่าแมลง

ยาฆ่าหญ้า ให้แรงงานคนขุดเอาหญ้าออก
ไม่ฉีดพ่นในช่วงฤดูฝน

ขยะ ประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้านไม่ให้ทิ้งขยะลงในน้ำ
ช่วยกันเก็บขยะขึ้นจากน้ำในชื่องานบุญต่าง ๆ
ฝังกระป๋องลงไปในดิน

ไม่ล้างภาชนะหรือถังยาในน้ำ หรือการล้างกระสอบปุ๋ยในน้ำ ซึ่งถ้าพบเห็นให้มีการบอกว่าเป็นอันตรายต่อน้ำและการนำน้ำมาใช้

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2543

สำรวจที่อ่างเก็บน้ำ-เขื่อนลำปะทาว โรงเรียนบ้านเก่าวิทยานุกูล บ้านเก่าย่ำดี อ.เก่าย่ำดี อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เด็กนักเรียนและครูประมาณ 30 คน (ม.1-3) ชาวบ้านประมาณ 6 คน และคณะกรรมการยาดรา 30 คน

ช่วงนำกิจกรรมใกล้สายน้ำ

เนื่องจากไม่มีลำธารน้ำ จึงใช้บริเวณอ่างน้ำของเขื่อนลำปะทาวในการศึกษาความหลากหลายของสัตว์เล็ก พบว่ามี ตัวอ่อนแมลงปอ หนอนริ้นน้ำจืด และลูกไรน้ำจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งอาหารและถิ่นที่อยู่ของสัตว์ประเภทนี้ เช่นลูกไรน้ำ อาหารคือตะไคร่น้ำ สาหร่ายน้ำ ซึ่งจะมีปริมาณมากเมื่อพืชเหล่านี้ได้รับสารอาหารที่เกิดจากปุ๋ยที่ใช้ในการเกษตรและชะล้างลงสู่ลำน้ำ กิจกรรมนักสืบสายน้ำเป็นการตรวจคุณภาพน้ำด้วยสัตว์น้ำจืดที่อาศัยอยู่ด้วยออกซิเจน ดังนั้นสัตว์บางชนิดจะไม่สามารถจะพบได้ในน้ำนี้: เช่นตัวอ่อนของชีปะขาวตัวแบน มีมือข้างลำตัวต้องการออกซิเจนมาก และอยู่ในน้ำไหล ชอบเกาะก้อนหิน ดังนั้นบริเวณที่เราสำรวจนี้จึงไม่พบ เพราะเราไม่ใช้บ้าน ทางคณะกรรมการยาดราจึงได้สื่อเกี่ยวกับความหลากหลาย ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่องานอาหาร เศรษฐกิจของชุมชน

การใช้ประโยชน์จากเขื่อนลำปะทาว(ตอนล่าง)ของชาวบ้าน

การลี้ยงรอ

การหาปลา

การอาบน้ำ

การเลี้ยงปลากระชัง

เด็กที่ทำการสำรวจน้ำครั้งนี้ ให้คุณภาพน้ำพอใช้ เพราะยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่กินไม่ได้ ซึ่งพอใช้ค่อนข้างดี ชาวบ้านกินปลาจากเขื่อน ที่น้ำมาจากหลายพื้นที่ข้างบนไหลลงสู่เขื่อนทุกสาย และปัจจุบันมีการใช้สารพิษมาก โดยเฉพาะยาฆ่าหญ้า เด็ก ๆ มองว่าน้ำนี้เป็นห่วง เพราะสารพิษจะสะสมในอาหาร ในคน และจะอยู่จนเราตาย หลวงปู่คำสิงห์เสนอว่า สัตว์ในน้ำอาจจะมีสารพิษ และสารพิษจะสะสมอยู่ในสิ่งมีชีวิตนานถึง 4 ชั่วโมงคน ตั้งแต่รุ่น ปู่ พ่อแม่ ลูกและหลาน ซึ่งถ้าเมื่อไหร่ที่กุ้งลอยหัวขึ้นมาอยู่บนน้ำ ปลาตะเพียนขึ้นมา ปลาชุกขึ้นมา ปลาไหลขึ้นมาลอยหัว หอยแครงมีน้ำลอยเป็นแพ การประเมินคุณภาพน้ำโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน-ลายตา บอกให้รู้ถึงการต้องเฝ้าระวังอันตราย

ภาคกลางคืน เวทีเสวนาชาวบ้าน

ปัจจุบันชาวบ้านมีอาชีพเลี้ยงไก่ฟาร์ม เลี้ยงปลากระชัง โดยมีการลงทุนจากบริษัทที่ส่งเสริม ซึ่งจะสนับสนุนพันธุ์ไก่ พันธุ์ปลา อาหารหรือบประมาณ ซึ่งบริษัทจะลงทุนให้แต่ต้องนำมาขายให้ ชาวบ้านคนหนึ่งบอกว่าเคยมีปลาช่อนจำนวนมากลอยตาย ซึ่งตามลำตัวมีบาดแผล และอาจจะเกิดจากสารพิษในน้ำก็ได้ สมาชิกกรรมการเสนอให้มีการตรวจผลน้ำด้วยทางเคมี และควรจะหาวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับโทษของสารเคมี หรือการตั้งกล้องรับความคิดเห็น

รายชื่อพระสงฆ์ร่วมเดินกรรมยาตรา

ลำดับที่	ฉายา	วัด
1.	หลวงพ่อดำเขียน สุวัณโณ	วัดภูเขาทอง ต.ท่ามะโพงพวน จ.ชัยภูมิ
2.	พระไพศาล วิสาโล	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
3.	พระคำสิงห์ สิริสุโร	วัดภูเขาทอง อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
4.	พระสมจิตร วันตมโล	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
5.	พระเล็ง ชาตวิโร	วัดป่ามหากัน อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
6.	พระทองสุข โสภโณ	วัดภูเขาทอง อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
7.	พระสัณยานันทะ	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
8.	พระพงษ์ศักดิ์ สติปันโน	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
9.	พระวิมล วิมโข	วัดป่ามหากัน อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
10.	พระบุญนาค จตตมโล	วัดป่าดินแดงสามัคคีธรรม จ.สุราษฎร์ธานี
11.	พระบุญจันทร์ กนตธรรมโม	วัดป่าดินแดงสามัคคีธรรม จ.สุราษฎร์ธานี
12.	พระสัต สนตจิตโต	วัดป่ามหากัน อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
13.	พระอุทัย ทิพย์จักร์	วัดหินฆาตกรรม(ด่านเจริญ) อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
14.	พระประวัติ รตบุญโญ	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
15.	พระวิทยากรณ์ สุวิโร	วัดป่ามหากัน อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
16.	พระอาจารย์ชวลิต	วัดป่าธรรมจักร จ.สุรินทร์
17.	พระสุทธิศาสตร์ ปญญาปะทีโป	วัดป่าสุคะโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
18.	พระถนอม สันตจิตโต	วัดอุทัยธรรมวาราม
19.	พระวรเทพ ฉันทพสุโล	วัดป่าหนองคู
20.	พระเสาร์ หันตจิตโต	วัดไทยทอง
21.	พระอาจ อุโธ	วัดไทยทอง
22.	พระพรเทพ ญาณภาโร	วัดป่าศรีมหาโพธิ์วิปัสสนาราม

23.	พระมหาจันทร์ คุณอุชาโฆ	วัดบึงพระ อ.โศภน จ.นครราชสีมา
24.	พระสมพล กนตวณโณ	วัดป่าธรรมคิลาารม
25.	พระสมบุรณ์ สุ่มคโ	วัดป่าธรรมคิลาารม
26.	พระครูสุวิมลพัฒนกิจ	วัดสามัคคีวนารม อ.กุดชุม จ.ยโสธร
27.	พระนพพร ปญญาวโร	วัดท่าลาด อ.กุดชุม จ.ยโสธร
28.	พระสมาน ปญญากรโณ	วัดท่าลาด อ.กุดชุม จ.ยโสธร
29.	พระอธิการบุญนิตสลวโร	วัดโคกกลาง
30.	พระวันเพ็ญ ปญญาโว	วัดท่าโขลงกิตติารม
31.	พระมังกรทอง ผาสุกโก	วัดท่าโขลงกิตติารม
32.	พระอนันทย ญานตุโ	วัดป่าธรรมคิลา
33.	สามเณรโอ	วัดภูเขทอง อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ

รายชื่อผู้ร่วมเดินธรรมยาตรา

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ที่อยู่/หน่วยงาน
34.	แม่สีพูน	วัดป่าภูเขทอง อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ (ประเทศลาว)
35.	แม่สีสุดาวรัตน์	วัดป่าสุคโต อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ
36.	แม่สีสำเนียง อินทร์ลาย	วัดป่าบ้านจาด อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก
37.	ซิสเตอร์ส่องแสง ถิ่นกัลย์	โรงเรียนเรยีนา จ.เชียงใหม่ (คาทอลิก)
38.	คุณฉวี แซ่ตั้ง	กรุงเทพมหานคร
39.	คุณนันทนา พรพณเลมาศ	วัดป่ามหวัน อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
40.	คุณมงคล หมวกคำ	ชมรมเด็กรักษนก
41.	คุณศรีวัน ชัยนกร	ชมรมเด็กรักษนก
42.	คุณวิชัย นพัว	ชมรมเด็กรักษนก
43.	คุณภูวนาท มงคลล้ำ	บ้านท่ามะไฟหวาน
44.	คุณกรายุทธ สังข์ทอง	สวนลุงบ๊อบ

45.	แม่ทา แก้งอีจันทร์	บ้านท่ามะไฟหวาน
46.	แม่สำรวย พันดอนเชียง	บ้านท่ามะไฟหวาน
47.	แม่บัวไซ โพน	บ้านท่ามะไฟหวาน
48.	แม่ตัน	ประเทศลาว
49.	แม่วิลัย อุ่นอ้อ	บ้านตากรินทอง
50.	คุณศิริกานต์ สนั่นเมือง	วัดป่าสุคะโต
51.	คุณบุญธิกา แซ่อึ้ง	บ้านวิถีไท มูลนิธิเด็ก
52.	คุณยุทธชัย เกลิมชัย	มูลนิธิสถานแสงอรุณ
53.	ดช.สานต่อ เกลิมชัย	มูลนิธิสถานแสงอรุณ
54.	ดช.สายป่าน เกลิมชัย	มูลนิธิสถานแสงอรุณ
55.	คุณยมยุทธ บุรณเจริญกิจ	คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
56.	คุณจรรยา วัชรทอง	วนเกษตร ฉะเชิงเทรา
57.	นายธรรมชาติ พงศ์โสภา	กระทรวงเกษตร กองเกษตรสารนิเทศ
58.	นายฉัตรชัย ไรจน์เรืองไธ	บ้านวิถีไท
59.	คุณประยูร ลิ้มล์	บ้านท่ามะไฟหวาน
60.	คุณพรชัย อภิบุรณ์ตระกูล	คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
61.	นายอนงค์ ชาติคอน	วัดสวนธรรมศิลา
62.	นายเกียรติศักดิ์ หมูพรมมา	บ้านลาดผักหนาม
63.	นายองอาจ เสนอกลาง	บ้านลาดผักหนาม
64.	นายทวี พงศ์โสภา	กรุงเทพมหานคร
65.	นายอาทิตย์ แดงพวงไพบูลย์	กรุงเทพมหานคร
66.	คุณสมพร สมบูรณ์ศิริพันธุ์	กรุงเทพมหานคร
67.	คุณณงลักษณ์ ตรงศีลสัตย์	กรุงเทพมหานคร
68.	คุณฐิติมา คุณติรณนท์	มูลนิธิโมลคิมทอง

69.	คุณปโย ชินจงษ์พรหม	กรุงเทพมหานคร
70.	นายนิวัฒน์ ขำบุญญจันทร์	จ.ชัยภูมิ
71.	นายมนพ สิงห์ทอง	หน่วยจัดการต้นน้ำลำปะเทง
72.	คุณวรรณภา สิงห์ทอง	หน่วยจัดการต้นน้ำลำปะ
73.	ดช.วิทยา มงคลล้ำ	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
74.	ดญ.อุดมภรณ์ ชำกรม	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
75.	ดช.คนองเดช ชำกรม	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
76.	ดญ.ปราณี เมืองชัยภูมิ	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
77.	ดญ.หุจรี ทรวงโพธิ์	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
78.	ดญ.เสาวลักษณ์ ทรวงโพธิ์	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
79.	ดญ.สุภัทสร เรืองขจร	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
80.	ดญ.จิราภรณ์ หิมพ์พรรณ	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
81.	ดช.สุชาติ จารย์ธานี	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
82.	ดช.สมัย จันทร์แทน	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
83.	ดช.ชัยงค์ ภูมิสี	ชมรมเด็กรักนก ห่มะไฟหวาน
84.	Jerome Antome Brunelle	Ottawa Canada
85.	Matthew Lynn	Southampton England
86.	Elissa Lee	Australia
87.	Emma Cootsee	Australia
88.	Benjamin Grubb	Australia
89.	Enca Bowman	USA.
90.	Elizabeth Elliott	USA.
91.	คุณลาณี	ฮาวาย
92.	คุณเมซฟี	ฝรั่งเศส

ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมเดินธรรมาตรา

ธรรมาตราครั้งต่อไปจะปรับปรุงอย่างไร

- ใช้เส้นทางเล็ก ๆ ที่ไม่ใช่ถนนใหญ่ในบางครั้ง (แมทริส...อังกฤษ).....
- อาทิตย์หนึ่งพอดีแล้ว .....เห็นด้วยแต่อาจจะไม่เร่งรีบการเดินทางมากนักและจะเน้นกิจกรรมกับกลุ่มชาวบ้านให้มากขึ้น โดยเฉพาะบางหมู่บ้านซึ่งผ่านแต่ยังไม่ได้พูดคุยและทำกิจกรรม
- แนะนำชาวบ้านให้ปลูกต้นไม้ตามรายทางและทำแนวกันไฟ (เจ...แคนาดา)
- ส่งเสริมชาวบ้านให้เข้าร่วมขบวนตลอดงาน เพื่อให้ได้เห็นปัญหาต่าง ๆ และมีเพื่อนตามรายทางเข้าร่วมขบวนด้วย (พีจิง..โกมลคีมทอง).....ซึ่งในช่วงขณะที่ผ่านแต่ละหมู่บ้านให้ความสำคัญในการต้อนรับและเดินส่งคณะธรรมาตราไปสู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง แม้ว่าครั้งนี้จะเป็นครั้งแรกและใหม่ต่อการทำความเข้าใจในรูปแบบของกิจกรรม
- มีเจ้าหน้าที่ทางราชการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย....ได้มีการเรียนเชิญแต่อาจจะไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะเป็นช่วงเวลาราชการ
- น่าจะมีวิธีการทำให้ขบวนธรรมาตราดูน่าดึงดูดใจมากกว่านี้.....
- ควรจะจัดช่วงปิดเทอม (Summer) เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าร่วมได้
- เพิ่มกิจกรรมปลูกป่าร่วมกับชาวบ้าน.....ขึ้นอยู่กับช่วงฤดูกาลและความเหมาะสม
- ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับรู้เพิ่มมากขึ้น เกี่ยวกับกิจกรรมของเราก่อนการจัดงาน ...ครั้งนี้ได้มีการเชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมและได้ประชาสัมพันธ์กับชาวบ้านบางหมู่บ้าน
- อยากให้กรมป่าไม้ กรมการเกษตรมารับฟังปัญหาค้างคาวด้วย...ความคาดหวังจะเห็นมันชนเดียวกัน
- อยากจะมีพิธีมากกว่านี้เพราะจะเป็นพลังได้....ที่ผ่านมาพิธีจำนวนมากพอสมควรแต่เนื่องจากพระแต่ละรูปมีภาระกิจจึงไม่สามารถอยู่ครบทั้ง 7 วันได้ทุกรูป
- อยากให้คนในเมืองมาร่วมกันมาก ๆ ...ขอความร่วมมือทุก ๆ ฝ่ายช่วยประชาสัมพันธ์ด้วย
- อยากให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้ และอยากให้เกิดเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านที่จะมาพูดคุยปัญหากัน..
- อยากให้คณะธรรมาตรารับผิดชอบแก่น้ำของตนเองและช่วยรักษาเรื่องขยะด้วย..รับพิจารณาและแก้ไข
- ตื่นเร็วได้แต่ควรนอนเร็ว
- ช่วงการเดินทางธรรมาตรา จะมีชาวบ้านและเด็ก ๆ ตามรายทางเข้ามาชม เวลาน่าจะมีการพูดคุยกับชาวบ้านและเด็ก ๆ ให้เข้าใจว่า การคุกคาม ดูใจระหว่างการเดินธรรมาตราเป็นอย่างไร (เพื่อให้เขาตั้งและแลงดเสียงดัง)...อยู่ที่ช่วงเวลาและโอกาส
- ควรเพิ่มจำนวนวัน เพื่อให้เดินน้อยลงแต่มีเวลาทำกิจกรรมมากขึ้น (สังเกตว่ากิจกรรมร่วมกับชาวบ้านต้องรีบเร่งไปหมด)
- ควรเพิ่มกิจกรรมที่ได้สัมผัสและเข้าใจภูมิลานมากขึ้น เช่น ในแต่ละวัน เราควรรู้ว่า เราจะเดินไปทางไหน ทิศไหนอาจมีแผนที่แสดงการเดินทาง การทำกิจกรรมสำรวจเส้นทางในหมู่บ้าน สำรวจวัด สำรวจอาชีพของชาวบ้าน เพื่อพูดคุย สัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน ลมไพร ประวัติศาสตร์
- ควรมีการภาวนาเพิ่มขึ้นมาในช่วงบ่ายหรือช่วงเย็น สำหรับบางคนที่ต้องการ
- เดินวันเว้นวัน ในแง่ที่ได้สัมผัสกับสิ่งรอบตัวมากขึ้น
- อยากให้กิจกรรมแบบผจญภัยมากกว่านี้
- งานกลุ่มฐานไม่เป็นจริงควรปรับปรุงระบบการประสานงาน
- ในด้านเนื้อหา นอกจากจัดกิจกรรมให้เข้าใจปัญหาทางออกแล้วควรเสริมด้านวิธีการ และตัวอย่างรูปธรรมที่ชัดเจน

- ควรสนใจหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่มีความตื่นตัวด้วย
- เวลาในการพบปะกับชาวบ้านควรจะมีมากขึ้น
- การทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ ทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน คือ ชาวบ้านคิดว่าเรามาทำกิจกรรมกับเด็กมากกว่า.....
- ปรับทำที่ให้ง่ายดูตนเอง ไม่โทษภายนอก
- ปรับปรุงรูปชุมชน รักษาความสงบไว้ได้ แต่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้น
- การจัดการที่ให้สมาชิกได้รับผิดชอบตัวเองและดูแลตัวเองให้มากที่สุด เช่น การเตรียม แก้วน้ำมาเอง เครื่องใช้ต่าง ๆ
- ลดความสำคัญของการกิน (เช่น เวลาฉันอาหารของพระ)
- ใช้วัดเป็นสถานที่ทำกิจกรรมดีกว่าโรงเรียน
- เสนอทางเลือกของการใช้สารเคมีมากกว่าการกล่าวโทษและแนะนำทางเลือกที่เหมาะสมของการใช้ให้กับชาวบ้านรู้
- ควรเสนอปัญหาแบบองค์รวม เช่น ความล่มสลายของชุมชน วัฒนธรรม
- Villagers write ideas, leave in area for them to see every day.
- Have people speak who work with chemicals already and feel bad.

กิจกรรมต่อเนื่อง

- ให้ชมรมเด็กรักกันกลับมาทำกิจกรรมอีก.....คงมีการพิจารณาถึงรูปแบบกิจกรรม บุคคลากร เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสม
- ทำจดหมายข่าวรายงานเรื่องคุณภาพน้ำให้หมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับรู้ เรื่องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้ชาวบ้านทราบ...
- ทำสไลด์เรื่องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมนำกลับไปฉายให้ชาวบ้านอีกครั้ง เพื่อรายงานให้ชาวบ้านได้ทราบ...จะเร่งรีบนำกลับไปให้ชาวบ้านรับรู้และทำการประเมินถึงความต้องการในรูปแบบและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของชาวบ้านครั้งต่อไป
- สรุปประเด็นปัญหา เพื่อแก้ไขที่รวบรวมขึ้นมาทำเป็นรูปเล่มส่งต่อให้ชาวบ้าน...
- ประชาสัมพันธ์เรื่องธรรมชาติไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และวัด
- ปลุกดันไม้ และมีกิจกรรมต่อเนื่องกับกลุ่มเด็ก
- เก็บขวดน้ำพลาสติกที่ทิ้งแล้วมวน้ำสกปรกชีวภาพ มาแจกให้กับชาวบ้านที่ทำการทำมะไฟหวาน และ ทำรถทำหินโงม พร้อมเอกสารแนะนำ
- ทำกิจกรรมนำสืบสายน้ำ ร่วมกับโรงเรียน เป็นระยะ ๆ เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ
- เขียนบทความลงใน หนังสือพิมพ์ จุดประสงค์ เพื่อ กลุ่มผู้อ่านได้ตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้ตระหนักว่า ศาสนาสามารถแก้ไขปัญหาของสิ่งแวดล้อมได้
- รวบรวมข้อมูลของชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านแล้วสรุปรวมกันแจกกลับไปให้ทุกหมู่บ้าน
- ติดตามผล (ซึ่งอาจจะเป็นองค์ก่หรือถิ่นหรือชมรมเด็กรักกัน)
- การลงไปให้ความรู้ หรือการอบรมเรื่อง การตรวจคุณภาพน้ำ แก่ครู นักเรียน ผู้นำในพื้นที่
- ส่งเสริมทางเลือก ทางออกด้านการเกษตร เช่น การไปดูงานเกษตรธรรมชาติ
- รณรงค์ เรื่องสารเคมี การปลูกป่า การเผาป่า การรักษาน้ำดิน แหล่งต้นน้ำลำธาร
- จัดกิจกรรมธรรมชาติ ต่อเนื่อง กิจกรรมจะเน้นหนักไปทางด้านเสนอภาพด้านลบเกี่ยวกับปัญหามลพิษแลนคา คือ มีการนำเสนอแนะให้เห็นภาพทางลบของการใช้สารเคมี
- EVERY MONTH MAKE ACTIVITY WITH CHILDREN TO CHECK RIVER AGAIN SEE IF ANY PROGRESS.

- HAVE A DAY FOR PICKING UP WASTE ALONG THE RIVER.

สิ่งที่สามารถทำได้

- กลับไปบอกเพื่อน ๆ ที่บ้านถ้าเราต้องการ
- สำนักพิมพ์โกมลคีมทองยินดีช่วยเหลือในเรื่องพิมพ์....ในครั้งนี้ก็ได้รับความอนุเคราะห์ทางด้านการจัดพิมพ์เอกสารแผ่นพับ
- รายงานลงในสารโกมลคีมทอง
- ถ้ามีคนต่างประเทศมาร่วมควรชี้แจงเรื่องการสวมหมวก การทำสมาธิ เพื่อ จะได้เข้าใจ.....ได้มีการทำความเข้าใจในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากมีบุคคลกรซึ่งจำกัดในการที่จะสามารถถ่ายทอดได้ และมีกิจกรรมภาระกิจร่วมมากซึ่งทำให้ทุกท่านเหนื่อย
- จะปลูกต้นไม้ และไม้ผลในพื้นที่การเกษตรตัวเองให้มาก และชักชวนชาวบ้านในหมู่บ้าน (พ่อพิตร)
- ทำกิจกรรมเก็บขวดพลาสติกนำมาใช้ใหม่
- ทำกิจกรรมนำละอองน้ำสับสายน้ำร่วมกับเด็กนักเรียนหรือชาวบ้าน
- มาร่วมให้กำลังใจคนจัด
- มาเป็นผู้ร่วมเดิน ร่วมจัดกิจกรรม
- สนับสนุนกำลังการพิมพ์เอกสาร
- ชักชวนผู้อื่น องค์การอื่น มาร่วมจัดด้วย
- Maybe be back next year?
- In form people in my country about the effects of chemicals and how it relates to all of us. So they can be aware of the exportation form Thailand and buy goods or choose practices according (Vegetarianism or only eating organic free range animals)
- Be aware of where paper goods come.

ภารกิจประจำวัน		กติกาข้อตกลงร่วมกัน
05:00	ทำธุระส่วนตัว	1. ตรงต่อเวลา
05:30	ทำวัตรเช้า	2. เดินโดยสงบ งดเว้นการพูดคุย
06:30	นั่งสมาธิ-สันทนาธรรมประจำวัน	3. งดอบายมุข
07:00	ฉันเช้า สรุปลักษณะภาคกลางคืนให้กับชาวบ้าน ที่มาร่วมทำบุญ	4. ห้ามสูบบุหรี่ในชานและในที่สาธารณะ
08:30	เดินภาวนา	5. การเล่นดนตรีให้เล่นในกิจกรรมกลุ่ม ห้ามเล่นในเวลาอื่น
11:00	รับประทานอาหารเที่ยง / จัตุรเพล	6. การขอถอนออกสถานที่หรือจากชบวนให้แจ้งผู้คุมชบวนและ Buddy
13:00	เดินภาวนา	7. ต้องแรงกายสุขภาพ
14:00	ร่วมกิจกรรมนักสืบสายน้ำ ร่วมกับ เด็กนักเรียน- ชาวบ้าน "สำรวจคุณภาพน้ำด้วยสัตว์เล็กน้ำจืด"	8. เข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอและตลอดทุกกิจกรรม
16:30	ทำธุระส่วนตัว	9. ที่พักให้อยู่ในบริเวณที่จัดไว้ให้
17:30	อาหารเย็น	
18:30	ทำวัตรเย็น	
19:30	ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน "วิเคราะห์ดินไม้ปัญหา จากประเด็นคุณภาพน้ำลำปะทาวกำลังป่วย"	
21:30	ประชุมสรุปงานประจำวัน	
21:40	ขึ้นงานวันต่อไป	
21:45	นั่งสมาธิ	
22:00	พักผ่อน	

ผลการสอบถามและประเมินผลกิจกรรม

กิจกรรม Activities					
กิจกรรมการเดินภาวนา WALK					
① รูปแบบ FORM OF PROLESSION	17	37	18		
② กฎ กติกา RULES	18	38	16		
③ ระยะทาง-เส้นทาง ROUTE - DISTANCE	15	40	12	2	
④ ประสบการณ์ที่ได้ EXPERLENCE	31	20	17		
⑤ ระยะเวลา DURATION	17	35	15	4	
ข้อคิดเห็น-เสนอแนะ SUGGESTION					
อยากให้เพิ่มระยะทางให้มากกว่านี้					
อยากให้มียะยะทางให้ไกลกว่านี้มาก ๆ หลาย ๆ วัน					
อยากให้มีย็อก อยากให้ทำขึ้นอีก อยากให้จัดทุกปี เพื่อปลูกจิตสำนึกของชาวบ้านจะได้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม 3 ท่าน					
รูปแบบยังไม่เป็นระเบียบ					
รูปแบบเรียบร้อยแล้ว แก้ไขเรื่องเวลาให้แน่นอนขึ้นกว่านี้					
รูปแบบและระยะเวลาการภาวนาควรสงบและมากกว่านี้					
ควรมีกิจกรรมที่ไม่ใช่กลุ่มภาวนา ไปพูดคุย และชักชวนชาวบ้านมาร่วมชมด้วย (ระหว่างเดิน)					
รูปแบบควรเดินแถวเรียง 2					
ประสบการณ์ได้ปลูกจิตสำนึก การปลูกป่า รักษาต้นไม้ และธรรมชาติให้บริสุทธิ์ตลอด					
มีความรู้มากขึ้นหลายวัน					
ทำดีมากแล้ว พอเหนื่อยก็พัก ไม่มีข้อดี ดีทุกอย่าง 2 ท่าน					
อยากให้เดินช้าลงจะให้การเจริญสติขณะเดิน					
ควรจะมีเวลาที่มากกว่านี้เล็กน้อยเพราะว่าเวลาไม่ค่อยตรงเวลาที่กำหนด					
ชมชอบการเดินอยากให้เดินเร็วกว่านี้ เพราะเวลาจำกัด					
ควรเพิ่มวงดให้มากขึ้น อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ พวกที่เดิน เพื่อธรรม ด้วยธรรมะ ต้องสงบจริง ๆ เป็นตัวอย่างให้อีกกลุ่ม					
อีกพวกเดินเพื่อสิ่งแวดล้อม อาจไม่ต้องสงบมากแต่มีจุดประสงค์ ให้ชาวบ้านตื่นตัว และรู้จักอยากเป็นส่วนร่วม					
เพิ่งเคยเดินไม่รู้จะเสนอแนะอย่างไร แต่ก็ชอบทุกอย่างโดยรวม					
ปรับปรุง มีการปลูกจิตสำนึกชาวบ้าน ให้เห็นความสำคัญของการเดินภาวนามากขึ้น					
รวมทั้งแนะนำกฎกติกาให้อยู่ในบรรยากาศของการภาวนา					
ควรมีการเคาะจังหวะให้ตรงกับเท้า พอดี ๆ					
มีการคุยกันแต่ก็เพื่อเชื่อมสัมพันธ์					
ควรเดินแบบให้รอบกวนตามน้อยที่สุด					
ระยะทางเดินสบาย ๆ					
ประสบการณ์ดีถึงแม้ว่าจะมาร่วมแค่ 2 วัน					
ทุกอย่างเป็นระเบียบมีการเดินที่ดี					
รูปแบบดีแล้ว ควบคุมให้น้อยที่สุด แต่เน้นการทำความเข้าใจเรื่องการรับผิดชอบตัวเองของแต่ละคน					
เสริมกิจกรรมทำความเข้าใจเรื่อง ภาวนา มากกว่าเทศน์ อย่างเดียว					
เพิ่มระยะเวลา เดินวัน ทำกิจกรรมวัน					

ควรอธิบาย จังหวะการเดินให้เข้ากันกับจังหวะกลอง ไม่ควรเปลี่ยนจังหวะกลอง บ่อย ๆ เหตุนี้จึงสมควรให้ผู้ฝึกลองคนเดียว ไม่เปลี่ยน
อธิบายถึงความสำคัญของการเดินอย่างมีสติด้วยความเงียบ ว่าสติควรอยู่ที่การเดินเคลื่อนไหวหรือลมหายใจ
การมีพระจำนวนมาก เป็นจุดดีแล้ว สามารถนำศรัทธาให้ชาวบ้านได้
ส่วนชาวบ้านหากสามารถทรงสมาธิให้ผู้เข้าร่วมตลอดเส้นทาง หรืออย่างน้อยครึ่งทาง ให้เพิ่มจำนวนขึ้นจะช่วยให้เผยแพร่ได้
ควรทำขบวนให้มีความศักดิ์สิทธิ์ คนนำหรืออ่านบทมนาน่าจะได้มีโอกาสอ่านก่อน และมีสมาธิและพลังในการอ่าน อาจมีบทเพลงทาง
ธรรมที่จะนำกิติ

กิจกรรมภายใน ACTIVITIES AMONG THE WALKERS					
⊕ การทำวัตร CWANTING	27	33	10		
⊕ การภาวนา MEDITATION	14	31	25		1
⊕ กิจกรรมกลุ่ม-การแลกเปลี่ยน GROUP PROCESS	12	34	21	3	
⊕ การศึกษามิคโมติ-เชื้อต่อการเรียนรู้ ATMOSPHERE CONDUCIVE TO FRIENDSHIP & LEARNING	20	36	12	2	
⊕ ระยะเวลา DURATION	7	35	22	5	1

ข้อคิดเห็น-เสนอแนะ SUGGESTION

เพิ่มเวลาให้มากกว่านี้ จำนวน 2 ท่าน

ทำวัตรเข้าไปหน่อย

การเข้าร่วมกิจกรรมทางคณะไม่สามารถควบคุมเวลาได้ บางคืนก็รู้สึกวุ่นวายจะฝึกไป

การทำวัตรเข้า ดีแล้ว ควรมีการฝึกการภาวนา แก่ชาวต่างชาติที่สนใจ และคนที่ยังไม่รู้วิธีการภาวนา

กิจกรรมกลุ่มไม่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนกับกลุ่มและชาวบ้านมีเวลาไม่พอ

ภาวนา ควรทำสมาธิสัก 15 นาที

รู้สึกชอบชื่นใจ

อยากจะให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมมากกว่านี้ รู้สึกว่าบางคืนชาวบ้านและเยาวชนให้ความร่วมมือน้อยไปหน่อย

ระวังการใช้เวลา บางช่วงกระชับกว่านี้ได้

ถูกใจอยู่ทุกวัน

อยากให้เพิ่มเวลาในการทำสมาธิอีกหน่อยอย่างน้อยสัก 30 นาที

พอเหมาะไม่ต้องมากเกินไป เพราะกลัวคนร่วมจะเหนื่อย

ตอนเช้าหลังทำวัตรแล้วควรเทศนาให้เร็วกว่านี้ เพราะต้องรีบออกมาก

ให้ผู้เข้าร่วมเปิดใจให้มากขึ้น

อยากให้จัดให้ผู้ร่วมเดินรู้จักกันมากขึ้น

เพิ่มการภาวนาในกลุ่มย่อย มีการฝึกสมาธิร่วมกันก่อนนอน

เวลาที่ปิดวงน่าจะเป็นบรรยากาศของการเงียบสงบ ภาวนา เพราะสังเกตเห็นเวลาเพื่อนำบั้นความรู้สึก จะมีเสียงหัวเราะ

ควรมีการเจริญสติ ร่วมกันให้มาก ให้กับผู้มาปฏิบัติธรรม

ดีได้คุยกับใครหลายคนเป็นสิ่งที่มีความสุข

ดีแต่อยากให้ชัดเจนมากกว่านี้ โดยการเสนอแนะเพราะมีแต่กลุ่มเด็กเท่านั้นที่รับรู้ บางครั้งอยากให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมมากกว่านี้

การภาวนาน้อยไป จำนวน 2 ท่าน

เวลาน้อยในกิจกรรมการแลกเปลี่ยน

ผู้เข้าร่วมมักจะไปก่อนจะถึงเวลาร่วมกลุ่ม การคุยกับชาวบ้านทุกกลุ่มควรมีคนที่สามารถพูดคุยภาษาพื้นบ้านอยู่ร่วมด้วย เพื่อให้เกิด
 ความเป็นพวกเดียวกันกว่านี้ โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมเดินควรรอบอกเหตุจำเป็นให้แก่ผู้ร่วมเดินทุก ๆ คนให้ยอมรับการไม่ประชุมกลุ่มด้วย
 กิจกรรมน้อยไป แต่ก็พอได้ประโยชน์บ้าง การแลกเปลี่ยนมีน้อยไปหน่อย การสร้างมิตรภาพมีน้อยเกินไป

อยากให้ยึดหลักการเทศน์ของหลวงพ่อกำเขียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และกลั่นล้าเพื่อส่งให้กับชาวบ้านทุกหมู่บ้านที่ระบุบนหลังเขา เพื่อ
 กระตุ้นใจชาวบ้านให้มีจิตสำนึกที่ดีขึ้น

อยากให้บอกเวลาที่ภาวณา

อยากให้จำกัดเวลาในแต่ละช่วง

ขอให้สนใจผู้ที่มีมาร่วมใหม่คือประกาศว่าผู้มาใหม่มีกิจกรรมกลุ่มหรือยัง

กิจกรรมภายนอก ACTIVITIES WITH VILLAGERS					
⑤ การประชาสัมพันธ์-ชาวบ้าน INFORMATION FOR VILLAGERS	13	29	23	3	
⑤ ดำรวจสัตว์น้ำจืด BICMONITOR	27	27	12	1	
⑤ ต้นไม้ปัญหา-การวิเคราะห์ PROBLEM ANALYSIS	12	33	13	1	1
⑤ สถานที่พัก ACCOMMODATION	17	35	12	4	
⑤ ระยะเวลา DURATION	7	35	22	2	

ข้อคิดเห็น-เสนอแนะ SUGGESTION

ควรเสนอผลกระทบมากกว่าปัญหาเกิดจากที่ไหน เพราะชาวบ้านจะเกิดการต่อต้าน

อยากให้ชาวบ้านมาร่วมทำวิทยุร่วมกับคณะ

มีการปลูกต้นไม้ให้น้อยริมน้ำ อยากเห็นต้นไม้มากกว่านี้

อยากให้อาจารย์ไพศาลและหลวงพ่อกำเขียน ยึดหลักการเทศน์ส่งให้กับชาวบ้านทุกหมู่บ้าน กลั่นล้าด้วยจะดีมาก - 4 ท่าน

มีชาวบ้านหลายคนบอกว่ายังไม่ทราบเรื่องธรรมชาติ

การสำรวจสัตว์น้ำเป็นกิจกรรมที่ทำได้

สถานที่พักควรเป็นวัดจะดีที่สุด

การวิเคราะห์ทำเป็นลำดับ ในขณะที่ทางวิชาการน่าจะใช้ภาษาพื้นถิ่นได้คงจะดี การเชื่อมโยงคุณภาพและสัตว์ในน้ำ ยังอธิบายไม่ได้
 และชาวบ้านไม่ได้ดีพอ และเร่งรีบในการสรุปปัญหาจนหลงลืมการพูดคุยในแง่มุมอื่น ๆ นอกจากปัญหา

ระยะเวลาน้อย

ควรเพิ่มอะไรบางอย่างให้ชัดเจนกับชาวบ้าน ควรมีการปลูกป่าด้วย หาสถานที่ให้ชาวบ้านได้ร่วมปลูกป่าด้วยกัน

ดีแล้วเป็นธรรมชาติ และตรงกับจุดมุ่งหมาย

ควรมีการเสริม การเจริญสติภาวนาร่วมกันทุกครั้งถึงจุดหมายเป็นกิจกรรมหลัก

สถานที่พัก ขอให้มีการชี้แจงล่วงหน้า และทำความเข้าใจกับชาวบ้านแบบลึกซึ้งในหลักการ เน้นให้ชาวบ้านมีจิตสำนึก รู้ตัวตนและรู้เท่า
 ทันเหตุการณ์ แนะนำทางเลือกเกษตรผสมผสานให้แก่ชาวบ้าน

การจัดกิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านรู้สึกตัวว่ามีคุณค่า

ลดตัวเองให้ร่วมกับชาวบ้านได้ ต้องถ่อมตัวมาก ๆ

นอนน้อยไป

อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพราะบางจุดที่พัก ชาวบ้านไม่ค่อยรู้เรื่องว่าจะต้องทำอะไร ตอนไหน อย่างไร ควรบอกหมาย
 กำหนดการให้ชาวบ้านรับรู้รายละเอียดให้มากกว่านี้

ควรมีการตั้งชมรม และให้มีการตรวจสอบ ติดตามผลอย่างต่อเนื่องจะดีมาก จะทำให้น้ำกลับคืนมาสู่สภาพเก่าและร่วมมือกันดูแล

ระงับกิจกรรมภายนอกจะเป็นการถามตอบกันเองมาก
ทำให้เด็ก และเราได้เรียนรู้
อยากให้มีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพราะชาวบ้านยังไม่เข้าใจ
ควรสำรวจความต้องการของหมู่บ้าน ว่าต้องการปลูกต้นไม้อะไร และคณะกรรมการน่าจะจัดหามาให้ปลูกในต้นฤดูฝน
ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกต้นไม้ไว้ใช้ เพิ่มความเขียว โดยให้ฟรี ๆ
การประชุมสัมพันธ์ชาวบ้านดีแล้ว แต่ชาวบ้านไม่ค่อยตื่นตัวนัก การสำรวจสัตว์น้ำจึงมีชาวบ้านมาร่วมน้อย ควรมีการวิเคราะห์ผล ที่หลากหลาย ระยะเวลาที่วิเคราะห์ผลสั้นไปหน่อย แต่กลุ่มคนเดินกับคณะนำการวิเคราะห์ควรจะเป็นคนละคนกัน เพราะเหน็ดเหนื่อยสถานที่พักดี
สถานที่พักอยากให้ชัดเจนกว่านี้ (ความสะอาด)
การประชุมสัมพันธ์หมู่บ้าน ให้ชัดเจนกว่านี้เล็กน้อย
สิ่งที่ประทับใจ POSITIVE IMPRESSION
ชาวบ้านที่มาต้อนรับ 10 ท่าน
ชาวบ้านร่วมทำบุญตักบาตรตอนเช้า
หลวงพ่อบำเพ็ญเทศน์ได้ดี และกลอนลำดีมาก
กลุ่มให้ความสามัคคี ร่วมมือกัน เป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน 5 ท่าน
มีเพื่อนเดือน
พอเปรียบกับบุญแจ่งข้างถนนและยืนยันทนเอาไปแจ้งตำรวจ และเจ้าของบุญแจ่งได้แจ้งความและได้รับคืน ชีวิตร่วมเดินเป็นวงกลม
ความเอื้ออาทรของชาวบ้านและทีมงาน ที่มีต่อผู้เข้าร่วม 3 ท่าน
ยามพักเมื่อถึงจุดหมายได้พบกับร่มเงา ร่มรื่น และเย็นสบายใจ
ทุกวันที่ทำให้ชีวิตเดินไม่ช้ารอยเดิม
ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้เจอและพบเห็น
ได้เรียนรู้มากขึ้น มีประสบการณ์มากขึ้น 2 ท่าน
ได้ประสบการณ์ที่ไม่สามารถหาซื้อได้ ได้เจอกับชาวต่างชาติที่ไม่เคยกล้าคุยด้วย "คุยกับฝรั่งไม่ได้"
การสร้างแรงจูงใจคนหลายชาติมาร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้กิจกรรมครั้งนี้ดูมีน้ำหนัก
ความอดทนของผู้สูงอายุ
มิตรภาพ การปล่อยวาง การสำรวจสัตว์น้ำที่มีผลต่อสภาพแวดล้อม 2 ท่าน
การเจริญภาวนา แบบเดินธรรมาศร
ความสัมพันธ์กับชาวบ้าน ความมีเมตตา ช่วยเหลือ แบ่งปัน
พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นนักพัฒนา
ทีมงานและความเข้มแข็ง ใฝ่ใจและอดทน
ชาวบ้านที่รักและเอื้อเฟื้อ
การรู้จักดูแลใส่ใจตัวเอง
ผู้เข้าร่วมธรรมาศรทุกท่าน 4 ท่าน
ชาวบ้านมาร่วมในกิจกรรม 2 ท่าน
มีเพื่อนมากขึ้นและมีการเดินที่ยาวที่สุดเป็นครั้งแรกในชีวิต
สัตว์เล็กที่ยังไม่เคยเห็น

ความอบอุ่นระหว่างเดินทาง ความจริงใจ 2 ท่าน
ทีมงาน ไม่ตรงไม่หย่อนเกินไป "เข้มแข็ง" 4 ท่าน
หลวงพี่และหลวงพ่อดำเขียนที่เทศน์และเป็นผู้นำ และแม่ชีลาว ผู้นำที่เข้มแข็ง และร่วมมือกัน 2 ท่าน
เพลงสัการชน
อาหารชาวบ้าน
ข้อมูลสำรวจน้ำเพราะมีประโยชน์ต่อส่วนร่วม
ทำข้อมูลการตรวจน้ำได้ดีมาก
ชาวบ้านที่ศรัทธาต่อพระสงฆ์และคณะธรรมยาตรา มีการนำน้ำมาตั้งไว้ที่ริมถนน อาหารที่มากมาย
ความพร้อมเพียง
ได้ทำสิ่งที่ดีให้กับธรรมชาติ
การร่วมกันของคนที่หลากหลาย "พลัง"
การร่วมวิเคราะห์ปัญหาทางออกของชาวบ้าน เป็นการเริ่มต้นที่ดี
การรับรู้ปัญหาของชาวบ้านและการร่วมกิจกรรม
รอยยิ้มเด็ก ๆ
ทีมงาน ความสามารถในการทำให้ผู้ใหญ่และเด็กทำงานร่วมกันได้ดีมาก
นักสืบตัวน้อยที่ทำให้ได้เรียนรู้สดตัวน้ำมากขึ้น
เป็นครั้งแรกที่ได้เดินธรรมยาตรา ประทับใจพระไพศาลและหลวงพ่อดำเขียนที่ได้ให้ข้อคิด
มีแต่ความสุขเสมอทุกวัน
รอยยิ้มและน้ำใจชาวบ้าน 2 ท่าน
ความสามัคคี ความรัก อนุรักษ์ ส่งเสริม การพัฒนา ธรรมชาติ
ภูมิประเทศและน้ำใจชาวบ้าน เด็ก ๆ
ความสงบ
การเดินทาง ท้าวัดร กิจกรรมกลุ่ม สวดมนต์ จำนวน 3 ท่าน
รับรู้เรื่องธรรมชาติ ป่าไม้ วิถีชีวิตชาวบ้าน ความร่วมมือของพระสงฆ์และชาวบ้านที่พร้อมกันร่วมกิจกรรม
ความกระตือรือร้นของเด็กที่สนใจสิ่งแวดล้อม
ได้ประสบการณ์ในการจัดงานธรรมยาตรา
แนวทางในการชักจูง ประกอบการแก้ไข้ปัญหาเรื่องน้ำ
<u>สิ่งที่ไม่ประทับใจ NEGATIVE IMPRESSION</u>
สภาพภูเขาหัวโล้น ป่าถูกทำลาย 5 ท่าน
ชาวบ้านที่ร่วมเป็นเจ้าของภาพไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร 3 ท่าน
คนร่วมเดินน้อยไป
การเดินทางที่ไม่มีสถิติ
กลางคืนมีเวลาพักน้อย 3 ท่าน
การใช้เวลาในการถามตอบจนบางครั้งดูเหมือนเป็นเรื่องของคณะธรรมยาตรา

ชาวบ้านไม่เหลียวแลและร่วมมือ
ขณะที่เดินตนเองมีอาการเหนื่อย
ระยะทางเดินมีระยะมาก 2 ท่าน
ไม่ให้ความสนใจต่อพระที่มาใหม่ ไม่ค่อยได้รวมกิจกรรม
ทำวัตรเช้าไม่ทัน
ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่พัก ควรแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้าและมีแผนที่
คนต่างชาติที่ไม่เข้าใจและไม่ทราบวัฒนธรรมประเพณีของไทย จนอาจสร้างความเสื่อมเสียได้
คุยกับฝรั่งไม่ได้
ความไม่สำรวจของพระ
ความไม่ชัดเจนที่จะให้ชาวบ้านรับรู้ปัญหาอย่างไร
กิจกรรมที่ทำอย่างรีบเร่ง เวลาไม่พอ
ห้องน้ำมีน้อยไม่เพียงพอสำหรับผู้เข้าร่วม
ผู้นำ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย กำนัน อบต. ไม่ได้ให้ความเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ ยกเว้นผู้ใหญ่บ้านหญิงทำห็นใจ
แดดร้อนเกินไป การเดินบนถนนลาดยาง
คลองน้ำตื้นเขิน
ชาวไทยที่ใจแคบ ตัดไม้ทำลายป่า รัฐบาลที่ไม่สนใจดูแลรักษาป่าไม้ ลำธาร
ระยะทางที่ยาวไป ไม่พอสำหรับ 7 วัน
จำนวนที่ไม่เป็นระเบียบ
เสียงดัง
คนทำงานที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่
ความหวังของป่าไม้ ลำธาร เสร้า
สิ่งใหม่ที่ได้ NEW THINGS TIVAT YOU LEARNIGAW
ทุกสิ่งทุกอย่างไม่เคยทำมาก่อน
เพื่อนใหม่ที่มีใจตรงกันในบางเรื่อง 2 ท่าน
ได้รับความเปลี่ยนแปลงของป่าไม้และลำปะทาว
การเดินทางยาดรา
ได้เดินภาวนา 2 ท่าน
การรู้ซึ่งในการพัฒนาธรรมชาติให้ดีขึ้นกว่าเดิม
การทำงานสนุกและมีอารมณ์ดี
เห็นรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น
อื่น ๆ OTHER
น่าจะรณรงค์และร่วมปลูกต้นไม้บนที่โล่งเตียน และให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกว่าสิ่งปลูกนั้นเป็นของเขา เขาจะได้ดูแลรักษาต่อไป
ขอขอบคุณสำหรับโอกาสในครั้งนี้
อยากจะให้มีจัดต่อไปอีก ในแต่ละปี 15 ท่าน
อยากให้ช่วยจัดกิจกรรมในช่วง Sommer เพราะจะได้ไม่ต้องโดดเรียนมาทำกิจกรรม

<p>อยากให้ติดต่อทุกหน่วยงานมาร่วมให้เป็นทางการที่ผ่านมา เป็นโครงการของหลวงพ่อกุศล ไม่เป็นการทำงานของทางเจ้าคณะอำเภอ-จังหวัด</p> <p>หากผู้ใหญ่ทุกฝ่ายร่วมด้วยช่วยกันไม่ว่าฝ่ายพระ ฝ่ายฆราวาส รวมด้วย ชาวบ้านคงตื่นตัวที่จะพิทักษ์ลุ่มน้ำทุกสาย ให้ยั่งยืนต่อไป</p> <p>ครั้งนี้เป็นการหาเส้นทางว่าพวกเราจะได้แค่ไหน ปีนน้ำคงจะได้ไม่ต่ำกว่า 90% โดยเฉพาะเรื่องของการภาวนาที่แท้จริง</p> <p>เสนอให้รวมคิดและสัมพันธ์กับชาวบ้านใช้เครื่องมือวิจัยสังคมศาสตร์ ขยายเพิ่มการเรียนรู้(กระบวนการเรียนรู้) เข้าไปในหมู่บ้าน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ประวัตินักคนสำคัญ การสำรวจ ประวัตินักหมู่บ้าน เป็นต้น</p> <p>เสนอกิจกรรมตอนหลังเดิน หาข้อมูลบวกกับการสร้างสัมพันธ์กับสื่อชาวบ้านทำให้ได้สัมพันธ์กับชาวบ้าน และต่างก็จะได้ข้อมูลของความร่วมมือกับปัญหาสำคัญ ทำแผนที่หมู่บ้าน หาดูสำคัญ โดยการเดินจุดต่าง ๆ ทำกับคนที่มีความชำนาญในหมู่บ้าน</p> <p>เสนอกิจกรรมภาวนา ตามที่คนต้องการปรับปรุงตนเอง</p> <p>ไม่ต้องการให้ชมรมเด็กรักษางานหลายอย่างมากเกินไป เพราะทำได้แต่จะทำได้ไม่เต็มที่ในแต่ละกิจกรรม เดินมากเหนื่อยมาก ระยะทางไกล มีผลต่อการทำกิจกรรมในยามบ่าย หากเป็นไปได้ คือ เพิ่มระยะเวลาในการเดินเป็น 10 วัน และเดินเฉพาะช่วงเช้า บ่ายไม่เดิน ทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ภายในยามบ่ายหรือพักผ่อน กลางคืนเฉพาะกิจกรรมกับชาวบ้าน หรือยามบ่ายคุยกับกลุ่ม กับชาวบ้าน เพื่อเก็บข้อมูล และสังเกตวิถีชีวิตของชาวบ้าน</p> <p>หากจัดเช่นนี้ทุกปี คิดว่าจะเกิดผลในระยะยาวได้ และเป็นกำลังเสริมการจะมีกิจกรรมอื่นกับชุมชน</p> <p>แผนพับที่ห้าขึ้น น่าจะชัดเจนขึ้นกว่านี้ ว่าต้องการสื่อกับกลุ่มเป้าหมายใด จะได้ลงเนื้อหาเจาะกับกลุ่มนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ต้องการตั้งเข้ามาร่วม หรือคนในเมืองที่จะมาร่วมเดิน</p> <p>อยากให้มีการเดินอีกในปีหน้า เพราะจะได้ต่อเนื่องจากปีนี้จะได้รับรู้และเป็นแรงกระตุ้นให้ชาวบ้านได้ตื่นตัวตลอด</p> <p>กิจกรรมนี้ได้ให้ประโยชน์กับคณะหรือทุก ๆ คนมาก ทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสรับทราบพื้นที่</p> <p>อยากให้มีการจัดอีก เพื่อปลูกจิตสำนึกกับมิตรรอบร้อมกัน ในแง่ของศาสนาเป็นยารักษาสังคม ในหมู่ของนักบวชเองและชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบยังคงอยู่</p> <p>อยากให้มีการเชิญชวนให้พี่น้องศาสนาอื่นเข้าร่วมด้วย เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวในความหลากหลายของศาสนาและวัฒนธรรม</p> <p>ขอบคุณทุกสิ่งทุกอย่างและขอบคุณเจ้าบิกที่ให้ความเพริศเพริน</p> <p>ขอบคุณทีมที่ทำได้ทำให้มีโอกาสได้เดินอย่างสบาย ๆ และเตรียมทุกอย่างไว้อย่างเพียบพร้อม</p> <p>หากมีการทะเลาะกัน มีผล แล้วนำไปให้ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำที่มาร่วมวิเคราะห์ตอนกลางคืนได้ไปปลูกริมฝั่งน้ำ โดยมีฆราวาสหรือพระไปร่วมปลูก แล้วให้ชาวบ้านมาช่วยรดน้ำดูแล พอเปิดโปดมาอีกก็ปลูกอีก แล้วดูว่าต้นไม้เก่ายังคืออยู่หรือเปล่า</p> <p>หมู่บ้านที่การวิเคราะห์คุณภาพน้ำทำไม่ได้ เช่น ริมเขื่อน น่าจะใช้วิธีการวิเคราะห์อาหารกลางวันว่าตอนใดที่มีสารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ หาข้อสรุปและทางออก</p> <p>ครั้งน่าจะมาร่วมอีก</p> <p>เป็นงานที่ดีมาก ๆ</p> <p>คณะทำงานต้องชัดเจนในตัวเองให้มากว่าจะช่วยงานได้มากน้อยเพียงใด เมื่อการประเมินกำลังจะได้ชัดเจนไม่ควรรับปากแล้วไม่ทำหรือไปทำธุระอื่น ๆ</p> <p>งานหนัก หมดแรง</p> <p>หากชาวบ้านช่วยกันแก้ไขให้ดีขึ้น ป่าเขา ลำน้ำลำปะทาวคงจะดีขึ้นเป็นแน่</p> <p>อยากให้จัดขึ้นมาอีกจะได้ทำให้ชุมชนของเรามีความรักและห่วงแหนแม่น้ำแห่งนี้ และแม่น้ำลำปะทาว จะได้รู้ว่าถ้าเราไม่ร่วมมือร่วมใจกันแล้วก็จะได้รับความเดือดร้อนถึงพวกเรา ฉะนั้นจึงอยากให้พวกเราพร้อมใจกันรณรงค์เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีกันดีของพวกเราจนชั่วลูกและหลานสืบไป</p> <p>ขอขอบคุณทุกท่านในฐานะคนในท้องถิ่น ที่ร่วมรับรู้ปัญหาของชาวบ้าน ขอขอบคุณแม่ชีคริสต์ ถึงแม้จะต่างศาสนาก็น่าจะเป็นเพื่อนเพื่อหาแนวทางสิ่งแวดล้อม</p>

แผนการทำงานและบทบาทหน้าที่

“โครงการธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติลุ่มน้ำลำปะเทาว” จังหวัดชัยภูมิ วันที่ 11 – 17 ธันวาคม 2543

ประธานจัดงาน	1.หลวงพ่อกำเขียน	2.พระไพศาล วิสาโล				
คณะทำงาน	1.กลุ่มเด็กรักนก	1.วิชัย	2.นิม	3.อ.เนตร	4.เนตร	5.ภาณุ เท
	2.บ้านวิถีไท	1.พีฉัตร (อยู่ได้ 11 – 15 ถ.ค.)		2.ภู		
	3.บ้านแสงตะวัน	1.พีไท	2.พีไธ			
	4.สวนลุงบ๊อบ	1.พีชากิ				
	5.วัดป่าสุคะโต	1.พระเนม	2.พระหนุ่ม	3.พระทรงศีล	4.แม่ชีอ๊ว	5.ป่าอูฐ
	6.วัดป่ามหาวัน	1.พระเข้าที่	2.พระวิมล			
	7.ศพพ.	1.เพ็ญยี่และเพ็ญทร (มาร่วมวันที่ 13 ค่ำ)				
	8.มูลนิธิโลกสีเขียว	1.พีวีและแดง (มาร่วมวันที่ 13 ค่ำ)				

ประเด็นงาน	ผู้ประสานงาน	ประเด็นงาน	ผู้ประสานงาน
1.ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่/นิทรรศการเคลื่อนที่	พีฉัตร	8.ประสานงานกับภายนอก	นิม
2.เส้นทางเดิน	เนตร	9.พิธีเปิดและปิดงาน	พระหนุ่ม / พ่อพรม
3.สถานที่พัก	เนตร	10.กิจกรรมภายในกลุ่ม-ทำวัตร	อานัฐ-พีคัง/พระเนม
4.อาหารและสวัสดิการ	พีฉัตร	11.กิจกรรมในชุมชน-การวิเคราะห์สภาพปัญหา	พระไพศาล
5.หน่วยปฐมพยาบาล	อานัฐ	12.กิจกรรมในเขตพื้นที่ของงาน	พีฉัตร/ป่าอูฐ
6.ขนบธรรมเนียม	วิชัย/พระเข้าที่	13.งบประมาณ	นิม
7.ประสานภาคชุมชน	วิชัย / เนตร	14.สรุปกรณี	พีฉัตร

บทบาทงานอื่นๆ	1.พิธีกรประจำวัน	พีคังและพีคัง
	2.ประสานงาน	วิชัยและทีมงานชมรมเด็กรักนก

องค์กรร่วมจัด

มูลนิธิโลกสีเขียว
มูลนิธิโกลด์แมนซาค
เครือข่ายพระสงฆ์กลุ่มเสวยธรรม
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)
โรงพยาบาลอำเภอแก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
สาธารณสุขตำบลท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
สาธารณสุขตำบลบึงน้ำเต้า อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
สาธารณสุขตำบลท่าหินโงม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ
สาธารณสุขตำบลสีทอง อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลบึงน้ำเต้า อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหินโงม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลสีทอง อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ
องค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ
วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยี ชัยภูมิ
โรงเรียนท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
สำนักงานการประถมศึกษาพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ
คณะครู-นักเรียนและกลุ่มชาวบ้านเพื่อการพัฒนาและคา

คณะที่ปรึกษา

พระครูมงคลวิธาน เจ้าคณะตำบลท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
พระครูบรรพตสุวรรณ์ เจ้าคณะตำบลหนองขาหย่าง อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
พระไพศาล วิสาโล เลขาธิการมูลนิธิอานันทมหิดล อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
นายสุพจน์ โพธิ์ทองคำ ผู้อำนวยการจังหวัดชัยภูมิ

องค์กรที่ปรึกษา

คณะกรรมการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม
มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.)
กองทุนสัตว์ป่าโลก แห่งประเทศไทย

องค์กรหลักและประสานงาน

วัดภูเขาทอง อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
วัดป่าสุตะไค้ อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ
ชมรมเด็กรักนก ท่ามะไฟหวาน จ.ชัยภูมิ
โครงการบ้านสวนเด็ก มูลนิธิเด็ก

วิธีสำหรับผู้เดินธรรมยาตรา

1. เดินไปพร้อมกับการเจริญสติอย่างรู้ตัวทั่วพร้อม เยียบและสงบ
มุ่งการบำเพ็ญจิตมากกว่าการพูดคุย
2. เดินรากับผู้แสวงบุญบำเพ็ญขั้นตบารมี เพื่อเผาผลาญกิเลส
และความเห็นแก่ตัว
3. เลือกใช้สัมมาวาจาหลีกเลี่ยงการใช้คำที่จะก่อให้เกิดการโต้เถียง
และความแตกแยก ถ้อยคำจ้วงจาบหรือคำพูดที่มุ่งประณาม
ผู้อื่น
4. ตระหนักว่าเรากำลังเดินเพื่อแสวงหาธรรม มิใช่เป็นการเดิน
ขบวนเพื่อประพาสสิ่งใด
5. การเดินครั้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ และ
ผู้เดินต้องไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จักไม่แสดงอาการลบหลู่
หรือใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นไม่ว่าโดยทางใดก็ตาม
6. ต้องพักและนอนในที่ที่เจ้าภาพหรือผู้จัดเตรียมไว้ บุคคลหรือ
กลุ่มใดต้องการเดินแยกจากขบวนใหญ่ในระหว่างร่วมเส้นทาง
ต้องได้รับคำยินยอมจากกลุ่มผู้จัดเสียก่อน
7. งตเว้นกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องหรือจะเป็นผลให้เบี่ยง
เบนจากวัตถุประสงค์ของการเดิน
8. การเผยแพร่หรือถือแผ่นป้าย หนังสือ ใบปลิว สลึงบัตร
แผ่นประกาศ และสื่อใด ๆ ก็ตาม จะต้องได้รับคำอนุญาต
อย่างเป็นทางการจากคณะผู้จัดธรรมยาตราเสียก่อน
9. ไม่พกพาวัตถุหรือกระทำการใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย ตลอดจน
มีไว้ หรือเสพสิ่งเสพติด หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
10. เคารพประเพณี วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมท้องถิ่น
11. ไม่เล่นเครื่องดนตรีทุกชนิด ยกเว้นใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบ
การทำกิจกรรมของกลุ่ม หรือกิจกรรมของคณะ หรือได้รับ
อนุญาตจากคณะผู้จัดเสียก่อน
12. ผู้ร่วมคณะธรรมยาตราต้องยอมรับเป้าหมาย วัตถุประสงค์
กฎระเบียบ และข้อตกลงในการเดิน ตลอดจนการทำกิจกรรม
ต่าง ๆ

รวมใจทุกอย่างก้าว เพื่อล้าปะทาวของหมู่เฮา

ขอเชิญร่วมทำบุญมหากุศล

11-17 ธันวาคม 2543

ธรรมยาตรา

เพื่อชีวิตและธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำปะทาว

ตั้งแต่บ้านตาครินทอง อ.ภูเขียว ไปจนถึงบ้านห้วยหมากแดง อ.เมือง
และสิ้นสุดที่วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

ความเป็นมา

ปัจจุบันบริเวณเทือกเขาภูแล่นคากำลังประสบปัญหาแล้งน้ำที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที อาทิ การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการชะล้างทำลายหน้าดิน ความตื้นเขินของลำน้ำ และล่าสุดจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างกว้างขวาง ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดมลภาวะทางน้ำแล้วยังเป็นสาเหตุให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บตามมาด้วยมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เช่น การเพิ่มประชากร ความจำกัดของทรัพยากร และความยากจน ฯลฯ แต่สาเหตุหลักนั้นอยู่ที่การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องรวมไปถึงจิตสำนึกของชุมชน ทำให้สนใจแต่ประโยชน์เฉพาะหน้าและมองแต่ประโยชน์ส่วนตนจนลืมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ทศนคติดังกล่าวยังนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีก อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้า เป็นต้น

โครงการธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติเทือกเขาภูแล่นคา วันที่ 11-17 ธันวาคม 2543 เป็นการเดินรณรงค์และจาริกไปตามหมู่บ้านที่อยู่ริมลำน้ำลำปะทาว ตั้งแต่บ้านตาจันทอง อำเภอภูเขียว ไปจนถึงอำเภอมวกเหล็ก อำเภอเมือง และสิ้นสุดที่บ้านท่ามะไฟหวาน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ รวมเป็นระยะทาง 61 กิโลเมตร ในโอกาสนี้ทางทศนาแนะนำชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไม้และลำปะทาว ขณะเดียวกันก็อบรมชาวบ้านให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีธรรมะเป็นที่ยึดเหนี่ยว รู้จักประหยัดอดออม และพอใจในชีวิตที่เรียบง่าย อันเป็นพื้นฐานสำหรับเศรษฐกิจแบบพอเพียง การพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้าน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร พระสงฆ์ และชุมชนต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำลำปะทาว ในการกระตุ้นให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติบนเทือกเขาภูแล่นคา

กำหนดการในแต่ละวัน

ภาคเช้า ทำบุญตักบาตร แสดงธรรมเทศนาเกี่ยวกับลุ่มน้ำลำปะทาว ออกเดินเท้าระยะทาง 7-10 กิโลเมตรต่อวัน

ภาคบ่าย ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน ในชุมชนเกี่ยวกับการสำรวจคุณภาพน้ำ การแสดงละครเร่ และนิทรรศการ

ภาคค่ำ เวทีชาวบ้านในการนำเสนอปัญหาของชุมชน การอภิปรายโดยวิทยากรรับเชิญ ฉายสไลด์เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของเทือกเขาภูแล่นคาในปัจจุบัน ประชุมคณะกรรมการสรุปและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบเห็น

กำหนดการณสมณีสถูป "ธรรมยาตรา" ได้โดยแจ้งความจำนงค์ไปที่

ศูนย์ประสานงานธรรมยาตราเพื่อชีวิต และ
ธรรมชาติเทือกเขาภูแล่นคา

ข้าพเจ้า.....
ที่อยู่.....
.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทร.....
ร่วมบริจาคเงิน จำนวน.....บาท

โดยโอนเงินเข้าบัญชี

น.ส.ศรีนวน ชัยนคร
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด เลขที่ 257-2 37762-0
สาขาชัยภูมิ ประนาทอมทรัพย์

หรือแนบ ☐ ธนาณัติ ☐ ตัวแลกเงิน ☐ เช็คของขั้วบัญชี
ส่งจ่ายในนาม

น.ส.ศรีนวน ชัยนคร
ศูนย์ประสานงานธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติ
วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน
หมู่ 11 ต.ท่ามะไฟหวาน
อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ 36150

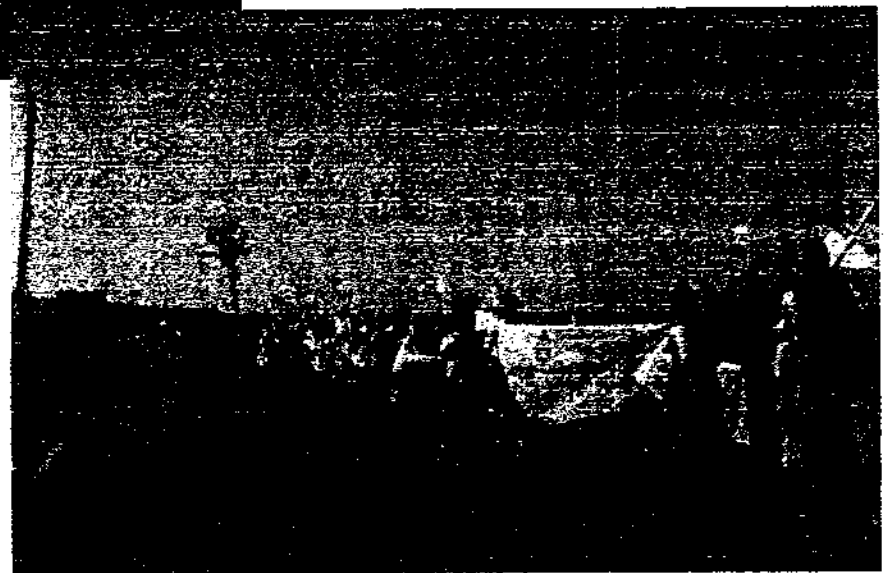

คำขวัญป้ายผ้าณรงค์

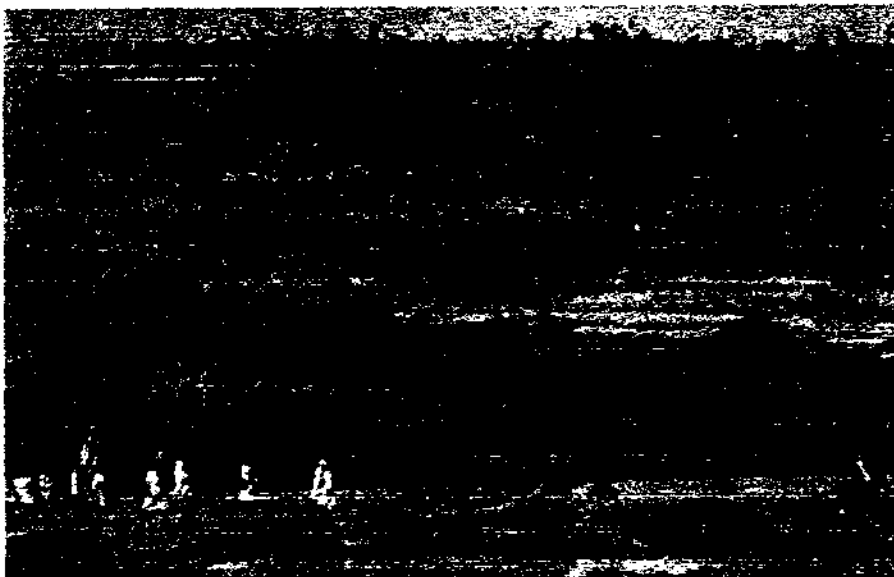
1. สายน้ำลำปะทาวอยู่ในสภาพไม่ดี "ปลากำลังสูญหายไป"
2. ที่เป็นอย่างเพราะพวกเราต่างเห็นแก่ตัว
3. ธรรมชาติรักทุกคน แต่มีไม่กี่คนที่รักธรรมชาติ
4. กอบกู้ถิ่นฐานบ้านเฮา ให้เขียวสดใสไปชั่วลูกหลาน
5. รวมใจทุกย่างก้าว เพื่อลำปะทาวของหมู่เฮา
6. คืนความสดใสให้ลำน้ำ ปันลำปะทาวให้ใสบริสุทธิ์
7. ที่ละก้าวเราย่าง สู่หนทางแห่งสันติ
8. ธรรมชาติใสสด ชีวิตงดงาม
9. พันธุ์ชีวิตเพื่อธรรม พันธุ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต
10. พลิกชีวิตเพื่อธรรม นำธรรมชาติสู่สมดุลย์
11. รักษาแผ่นดิน ผืนป่า พืช น้ำ คำคุณญแลนคา
12. ญแลนคามีสุข ทุกคนมีศีลธรรม
13. คืนสุขสู่ประชา คืนชีวาสู่ลำปะทาว
14. คืนสุขด้วยธรรมยาตรา สู่ชีวาและลุ่มน้ำลำปะทาว
15. ธรรมยาตราเดินคืนสู่ธรรมชาติ
16. คืนความบริสุทธิ์สดใส ให้ "ลำปะทาว"

คนเฒ่าคนแก่ ก็ร่วมเดินชมชม
พร้อมปฏิบัติธรรม

แม่แต่ชาวต่างชาติก็มากับเรา
ด้วย ร่วมเดินชมชม

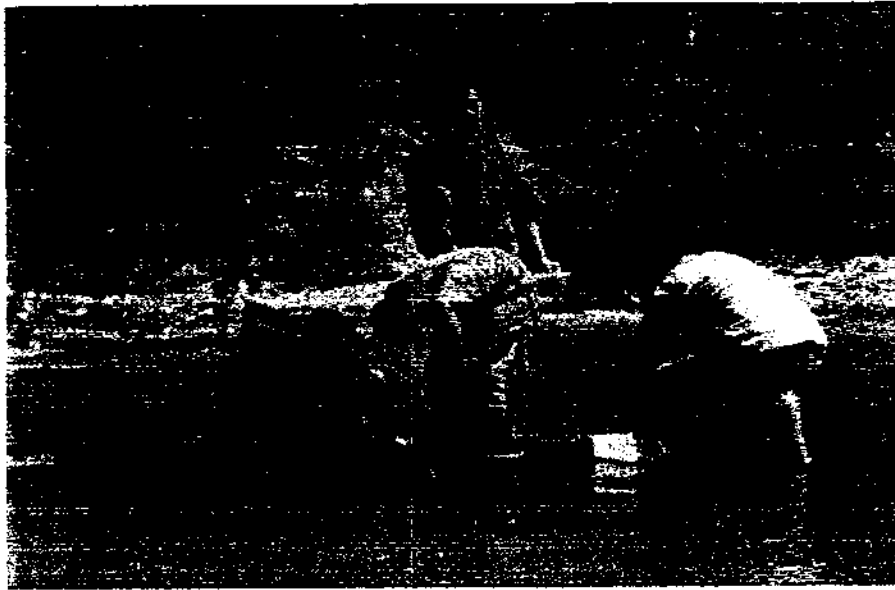
ถึงแม้ว่าคนต่างชาติก็เดินชมชม

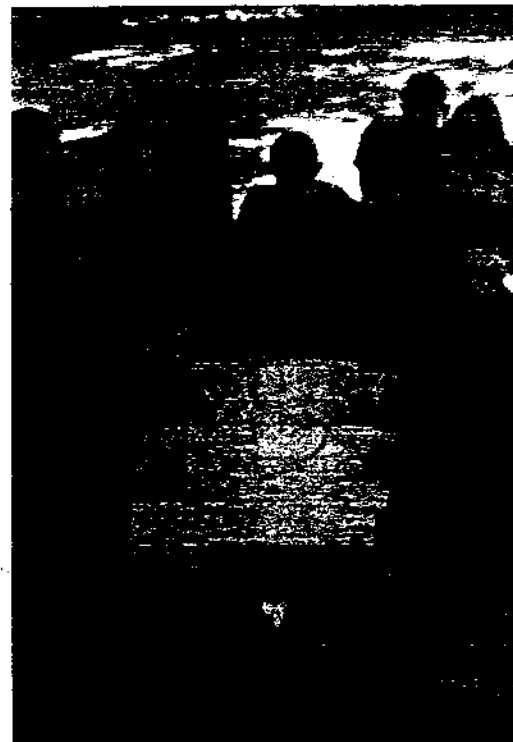
งานธรรมชาติ ภาพถ่าย: ภิกขุ หนึ่งสี แด: ชาวบ้าน

เด็ก ๆ อนุบาล ก็เดินร่วมกับขบวน เพื่อส่งจาก
หมู่บ้านของตนเอง ไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง

กิจกรรมปลูกสับลายน้ำ ตากแดดจนแห้งแล้ว โดยเจ้าหน้าที่เสกน้ำจิต

การคำนมนกเสกน้ำจิต แล้วนำมาประพรมบนศพหน้า
โดยใช้กรวย และภาชนะเสกน้ำจิตขึ้น.

ขบวนการรวมชาติ ร่วมเดินทิว 7 วัน บนเทือกเขาภูแลนคา ผ่านหมู่บ้านต่าง ๆ
 มีผู้คนลี้ภัยทั่วสารทิศ ที่ร่วมเดิน เมื่อเสร็จสิ้นงานก็มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ
 ใหญ่กับคณะทำเนียบรวมชาติ ณ วัดภูเขาทอง

ภาคผนวก

คู่มือการจัดกิจกรรมธรรมชาติเพื่อสันติ

คู่มือที่นำมาเล่นอนี่ นำมาจากหนังสือลำดับที่ 4 ในชุดการจัดยุทธวิธีเพื่อปฏิบัติการแห่งองศา เบญจว โนเซอร์สันติวิธีสากล ด้วยความช่วยเหลือและถ่ายทอดประสบการณ์ของคนหลายคน

การเดินทางในประวัติศาสตร์

แนวคิดเรื่องการจาริกนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมของมนุษย์ที่มีมาช้านานแล้ว การเดินทางเป็นเสมือนหนึ่งการแสดงศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในศาสนาตลอดเวลาหลายพันปีที่ผ่านมา แต่การเดินทางมักเป็นกลุ่มใหญ่และเป็นระยะทางยาวไกลด้วยจุดประสงค์นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจที่เพิ่มพูนขึ้นในเรื่อง "พลังประชาชน" และเป็นการแสดง "พลังจากเบื้องล่าง"

การเดินทางด้านภาวีกะในอินเดีย ซึ่งมหาตมะคานธี ได้ริเริ่มใน พ.ศ. 2463 เพื่อรณรงค์เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ นับเป็นการเดินทางทางการเมืองครั้งแรก ๆ ในศตวรรษนี้ เพื่อกระตุ้นสำนึกของสาธารณชนในการแข่งขันทางการเมืองและตระหนักถึงพลังประชาชน

ในทางตรงกันข้าม ขบวนการเสรีภาพในอัฟริกาสามารถทำให้รัฐบาลอาณานิคมต้องยอมจำนนได้เพราะเพื่อคืนอำนาจให้แก่คนชนพื้นเมือง (แรมเบีย 2507)

บางครั้งการเดินทางไกลนี้ก็มิขึ้นเพื่อความยุติธรรมในสังคม ดังเช่น การเดินทางเพื่อเสรีภาพของขบวนการเพื่อสิทธิของคนผิวดำในสหรัฐอเมริกา ตอนต้นศตวรรษ 2503 นอกจากนี้ยังมีการเดินทางเพื่อป้องกันสงครามโดยการข้ามพรมแดนของประเทศที่เป็นคู่อริ อย่างเช่น การเดินทางจากเดลี ถึง ปักกิ่ง (จัดโดย World Peace Brigade พ.ศ.2518)

ในช่วงสงครามเย็นระหว่างอเมริกาและรัสเซีย มีการเดินทางหลายครั้งเพื่อต่อต้านการเผชิญหน้าและสะสมกำลังอาวุธนิวเคลียร์ การเดินทางที่อาจเรียกได้ว่าให้ความพากเพียรพยายามมากที่สุดเท่าที่เคยมี คือ การเดินทางจากซานฟรานซิสโก ถึง มอสโก โดยคณะกรรมการเพื่อการเคลื่อนไหวสันติวิธี

คนที่ทำการทางกาย เช่น เทอร์รี่ ฟ็อกซ์ เดินทางเดี่ยวทั่วแคนาดาเพื่อปลุกมโนธรรมสำนึกและหาทุนได้ถึง 25 ล้านเหรียญ ล้านรับสนับสนุนการวิจัยและรักษามะเร็ง ในปี 2523 เป็นตัวอย่างของการเดินทางไกลเพื่อทำลายอคติของผู้คนที่เห็นคนพิการเป็นผู้ไร้ความสามารถและต่ำต้อย

การเดินทางหลายครั้งมีขึ้นเพื่อการสมานไมตรี อย่างเช่น การเดินทางรถไฟในศรีลังกา และธรรมชาติจากค่ายผู้อพยพชาวเขมรในประเทศไทยสู่พม่าและไทย ประเทศกัมพูชา ในปี 2535

ลักษณะของการเดินทางไกล

การเดินทางไกลเป็นการแสดงออกที่มีพลังอย่างยิ่งยวดสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าวิธีการเคลื่อนย้ายผู้คนไปยังที่ใดที่หนึ่งเท่านั้น การเดินทางที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน จะจุดความคิดของผู้คนในทุกชุมชนที่พวกเขาเดินทางผ่าน ผู้คนจะบังเกิดความเคารพและพิศวงที่คนเหล่านี้ยอมลำบากเป็นระยะทางไกลเช่นนี้ ความเคารพนี้เกิดขึ้นแม้ในสังคมที่คนส่วนใหญ่ก็เดินในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เพราะในสังคมเหล่านี้ ผู้คนเดินไม่ไกลมากนัก ดังนั้นผู้เดินจะมีสถานะบางอย่างซึ่งทำให้เรามีโอกาสที่จะพูด การที่ผู้เดินยอมประสบกับความยากลำบากเช่นนี้เพื่อประกาศความคิดความเชื่อทางการเมือง ทำให้เขาได้รับการยอมรับนับถือ ถึงแม้ความคิดความเชื่อของเขาจะยังไม่ได้รับการยอมรับโดยทันที นี่คือนัยของอำนาจที่ทำให้ผู้เดินมีอิทธิพลต่อคนอื่น

สำหรับตัวผู้เดินเอง การเดินทำให้เรามีเวลาคิดใคร่ครวญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือใคร่ครวญในเรื่องชีวิต การเดินยังทำให้เรามีโอกาสหยุดพักจากการดิ้นรนแข่งขันในชีวิตประจำวัน จึงมีเวลาที่จะจดจ่อกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และอาจเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

การเดินและการพักอาศัยกับคนท้องถิ่น คือ วิธีที่ดีที่สุดที่จะเรียนรู้สภาพความเป็นไปของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เดินและผู้คนในท้องถิ่นจะเป็นไปอย่างลึกซึ้ง คนในพื้นที่ซาบซึ้งกับการที่ผู้เดินต้องเผชิญความยากลำบากเพื่อที่จะเยี่ยมเยือนพวกเขา และเช่นกัน ผู้เดินก็ซาบซึ้งในความเอื้อเฟื้อในด้านอาหารและที่พักจากเจ้าภาพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดสายใยที่ไม่เกิดขึ้นแก่คนทั่วไปที่หยุดแวะพักในระยะเวลาลั้น ๆ

ถ้าการเดินทางเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ระดับประเทศ ผู้เดินจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเรียกร้องนั้นตรงกับความต้องการจริงของชาวบ้านหรือไม่ จากความใกล้ชิดตลอดเวลาที่ชาวบ้าน รวมทั้งความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านมากขึ้น ประสบการณ์ดังกล่าวอาจช่วยให้ประชาชนเป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญอันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับขบวนการประชาชน

การพลิกความคิดทางการเมือง

ผลที่ได้จากการเดินประการหนึ่งที่จะไม่เกิดขึ้นกับคนท้องถิ่น แต่เกิดขึ้นกับคนเดินเอง คือ ขบวนการที่เรียกว่า การพลิกความคิดทางการเมือง สิ่งนี้เกิดขึ้นเมื่อความคิด ความเชื่อทางสังคมที่ยึดถืออย่างเหนียวแน่นถูกนำมาพิจารณาตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมสมัยใหม่ของเรานี้ คนเราแทบจะไม่มีโอกาสเลยที่จะได้ถอนตัวออกจากชีวิตปกติ และอยู่อย่างเรียบง่าย นักเดินหลายคนและผู้เขียนรู้จักได้ประสบกับการขัดเกลาทางจิตใจในระหว่างการเดินที่ยาวนาน

ขณะที่ความกดดันและความเคยชินจากชีวิตประจำวันเว้นหายไป ความนึกคิดทางด้านชีวิตและสังคม จะถูกนำมาใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งโดยผู้เดินทั้งระหว่างเดินด้วยความเรียบง่าย และเดินพร้อมกับพูดคุยกับคนอื่น

หลังจากการเดินเสร็จสิ้น ผู้เดินมักจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไป ผู้ที่เข้าร่วมการเดินทางไกลมักจะกลับสู่สังคมพร้อมกับตระหนักในอันสละสลวยของชีวิตที่เรียบง่ายและการทำงานเพื่อสังคม ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้ การเดินจึงเป็นวิธีการที่ทรงพลังในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่ลึกซึ้ง

การเดินและการเดินขบวน

การเดินมีส่วนคล้ายคลึงกับการเดินขบวน แต่การวางแผนไว้ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งสองอย่างต่างเรียกร้องให้ผู้คนสนใจประเด็นปัญหาทางสังคม และตามารถระดมผู้คนให้มาสนับสนุนหรือแสดงประชามติได้

ความแตกต่างขั้นพื้นฐานคือ การเดินทางไกลให้เวลานานกว่าการเดินขบวนซึ่งมักจะจบลงภายในหนึ่งวัน การเดินทางไกลจะกินเวลาตั้งแต่ 2-3 วันจนถึงหลายเดือน

กล่าวโดยสรุปการเดินทางไกลก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้

ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจต่อผู้คน

ทำให้มีโอกาสนเรียนรู้ และรับฟังความต้องการของชาวบ้าน

สร้างขบวนการ โดยการสร้างนักกิจกรรมที่อุทิศตนและเชื่อมโยง

ให้การสนับสนุนแก่ผู้ที่ทุกข์ยาก (ตามพื้นที่ที่เดินผ่าน)

ให้ผู้เดินมีเวลาสำหรับการใคร่ครวญและการเติบโตภายใน

แนวปฏิบัติ

เส้นทาง คือ อันดับแรกที่ต้องพิจารณา

สถานที่และเวลา

ส่วนใหญ่การเดินทางจะเริ่มและสิ้นสุดลงในวันสำคัญของชาติ ของนานาชาติ หรือของศาสนา หรือวันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังเรียกร้อง ควรกำหนดวันพักให้พอดีกับจังหวะที่ขบวนเดินทางมาถึงชุมชนขนาดใหญ่ เพราะจะทำให้คุณสามารถประชาสัมพันธ์ได้ในวงกว้าง และทำกิจกรรมที่ทำได้เฉพาะในเมืองใหญ่ (เช่น การติดต่อ การถ่ายเอกสาร การซ่อมแซมอุปกรณ์ เป็นต้น) การกำหนดนี้ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างวันเดินและวันพัก ระยะทางในแต่ละวันต้องไม่มากเกินไป

สภาพภูมิศาสตร์และฤดูกาล

บางครั้งหัวข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด อย่างเช่น เดินตอนเช้ามีเพื่อหลีกเลี่ยงความร้อน

ที่พักอาหาร

ถ้าคุณต้องพึ่งพิงชุมชนท้องถิ่นในเรื่องนี้โดยสิ้นเชิงล่ะก็ คุณต้องกำหนดให้จุดหยุดพักตรงตามชุมชนทุกครั้งไป ปกติแล้วการช่วยเหลือจากคนทั่วไปอยู่ในระดับดีพอสมควร ถ้าชุมชนสามารถให้ความช่วยเหลือคุณได้ทั้งอาหารและที่พัก คุณก็จะเดินทางสบายขึ้นโดยไม่ต้องแบกพะรุงพะรัง

ถ้าจะทำเช่นนั้นได้ ต้องมีการตระเตรียมมากพอๆ ถ้าหากว่าจุดใดจะหนึ่ง ไม่มีการตระเตรียมที่พัก คุณก็ต้องเดินท้องแข็ง ถ้าคุณไม่สามารถประสานกับคนท้องถิ่นได้ จงตรวจสอบอีกครั้งถึงเหตุผลที่คนมาเดิน ผู้เขียนมีประสบการณ์ว่า แม้แต่ชุมชนที่ถูกทำลายโดยสงครามก็ยังสามารถรับรองนักเดินทางได้หลายร้อยคน ถ้าคุณเตรียมข้าวของไปด้วย (เช่น เต็นท์ อาหาร เครื่องมือประกอบอาหาร) คุณก็คงพักในที่ที่ว่างผู้คนได้ ที่พักสำหรับนักเดินจะมีตั้งแต่บ้านส่วนตัวไปจนถึงที่สาธารณะ อย่างเช่น โรงเรียน วัด ห้องประชุม โบสถ์ ดันไม้และท้องฟ้า

การเตรียมผู้เดิน

ผู้เดิน

การคิดให้ชัดเกี่ยวกับผู้เดินเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมการเบื้องต้น คุณคาดหวังว่าผู้เดินเป็นใคร จะมาจากไหน จำนวนกี่คน ใครที่ไม่ควรเดิน ทำไม คนที่เต็มใจเดินระยะทางไกล ๆ นั้นมีไม่มาก คนส่วนใหญ่ที่ผูกพันกับอาชีพการงานและครอบครัว ไม่สามารถมีเวลาสำหรับระยะทางและเวลาที่ยาวนาน แต่เขาอาจจะร่วมได้ในช่วงสั้น ๆ คนเดินหลักจะเป็นคนที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนของชีวิตหรือว่างงาน พุดง่าย ๆ คือการเดินไม่ใช่สำหรับคนทั่วไป

เนื่องจากการเดินมีลักษณะเปิดกว้างและอิสระ จึงเป็นที่สนใจของคนที่ถูกผลักดันให้ไปอยู่ชายขอบของสังคม หรือมีชีวิตที่ล่องลอย การเดินเช่นนี้ไม่เหมาะสำหรับคนที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง แต่แม้ว่าการเดินจะยากลำบากแต่คนที่การก็สามารถเข้าร่วมได้

เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องใคร่ครวญอย่างพิถีพิถัน บ่อยครั้งเมื่อเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ หลายกลุ่มใช้หลักเกณฑ์ที่คับแคบมากหรือไม่ก็ไม่มีหลักเกณฑ์เอาเสียเลย ซึ่งต่างก็นำไปสู่ความยุ่งยากทั้งนั้น

คุณต้องคิดใคร่ครวญให้ดีก่อนในการสร้างกลุ่มนักเดินแกนหลัก พวกเขาเหล่านั้นต้อง

นำเสนอประเด็นของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

ได้ประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วม

เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่คุณทำขึ้นเพื่อชักชวนนักเดินต้องระบุจุดประสงค์การเดินทางและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมอย่างแจ่มแจ้ง

ประชุมพิเศษ

ก่อนที่จะเดินจะเริ่มต้น คุณควรจัดตารางเวลาให้มีการเตรียมความพร้อมและประชุมพิเศษผู้เดิน อาจจะเป็น 1 วันหรือ 1 อาทิตย์ก่อนเดิน(ขึ้นอยู่กับความยาวนานของการเดิน) นี่เป็นเวลาสำหรับการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และความคิด คุณควรฝึกเดินระยะทางสั้น ๆ เป็นกลุ่มอย่างน้อยที่สุด 1 วัน ลองเดินพร้อมสัมผัสภาระเดิม พักด เพื่อดูว่าเกิดปัญหาที่ตรงไหน

การประชุมพิเศษเป็นโอกาสที่ผู้เดินจะได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง และทันเหตุการณ์เกี่ยวกับสภาพทางการเมือง ศาสนา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่คุณจะผ่าน ถึงแม้ว่านักเดินหลายคนจะเป็นแถบนั้นก็ตาม อย่าด่วนสรุปไปว่า พวกเขา มีความคิดเห็นต่อบ้านของพวกเขาอย่างเดียวกัน การประชุมพิเศษยังเป็นโอกาสให้นักเดินทำความรู้จักกัน ก่อนที่ความตึงเครียดของการเดินจะเริ่มขึ้นและจะได้แจกแจงหน้าที่ให้นักเดินแต่ละคนทราบ

ทัศนคติของผู้เดิน

การเดินทางไกลขึ้นอยู่กับความเอื้อเฟื้อของพื้นที่ที่คุณผ่าน ด้วยเหตุนี้การเดินทางไกลจึงมีโอกาสมันหมุนได้ง่าย ความเอื้อเฟื้อและความปลอดภัยจะได้มาด้วยการระมัดระวังให้ความเคารพ การที่ผู้เดินจะมีความกระตือรือร้นในทุกสถานที่นั้น เป็นเรื่องยากจะเป็นไปได้หลังจาก 1 อาทิตย์ของการเดิน ใบหน้าของเจ้าบ้านดูจะคล้ายกันไปหมด และเอ่ยปากถามคำถามเดิม ๆ นักเดินต้องระวังที่จะไม่เฉยเมยต่อความสนใจของเจ้าภาพ และกิริยาท่าทีของคุณ คือ สิ่งที่เราจะจดจำ การทำสมาธิขณะเดินและแผ่เมตตาจะช่วยให้มากในกรณีนี้

สิ่งของที่จำเป็นของนักเดิน

เรื่องนี้จะต้องใส่ใจเป็นพิเศษในการเดินแต่ละครั้ง โดยทั่วไปสิ่งของที่จำเป็นมีดังนี้

อุปกรณ์ป้องกันฝน แดด ความหนาวเย็น

ที่นอน เสื้อ ผ้าห่มหรือถุงนอน

แก้วน้ำ ชาม ช้อน

อุปกรณ์อาบน้ำ สบู่ ผ้าเช็ดตัว ใข้รง แปรงสีฟัน ฯลฯ

อุปกรณ์ป้องกัน แมลง ยาทากันยุง หรือมุ้ง

ยาประจำตัว รองเท้า ไฟฉาย

กระดาษเขียนหนังสือ เครื่องดนตรีชิ้นเล็ก ๆ ฯลฯ

ค่าใช้จ่าย

คุณมีความจำเป็นจะต้องใช้เงินแน่นอน ส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายหลักสำหรับกลุ่มคือ ค่าติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เราจะต้องมีงบประมาณจำนวนหนึ่งสำหรับคณะสำรวจเส้นทาง ถ้าคุณต้องการเครื่องมือเครื่องมือ เช่น พานหะต่าง ๆ จงยืม เราเท่าที่ทำได้ สิ่งเหล่านี้หลายครั้งอาจหาได้จากองค์กรพัฒนาเอกชนใหญ่ ๆ บางแห่งที่เห็นด้วยกับประเด็นของคุณ

ผู้เดินมักจะถูกร้องขอให้บริจาคเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเดิน ส่วนนี้จะเป็นจำนวนไม่มากนัก เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับสิ่งอุปโภคบริโภค เกณฑ์ในการรับหรือคัดออกของนักเดินไม่ควรดูจากความสามารถในการจ่ายเงิน คุณควรจะสามารถแยกแยะได้ระหว่างคนที่เอาเปรียบกับคนจนที่มีใจให้อภัยจริง ๆ

พาหนะ

คุณอาจพบว่า พาหนะในบางครั้งก็เป็นประโยชน์ในบางช่วงของการเดิน การใช้พาหนะเพื่อการสำรวจหรือเบิกทางข้างหน้าก่อนเดินในแต่ละวันและเพื่อใช้บรรทุกสัมภาระของผู้เดิน ตลอดจนช่วงระหว่างส่วนกลาง การมีพาหนะจะช่วยเพิ่มหลักประกันความปลอดภัยในการถือเงินและคุณควรสำรวจคนขับไว้หลาย ๆ คน ถ้ามีช่างเครื่องด้วยก็ยิ่งดี

พาหนะเป็นทรัพย์สินที่มีการสึกหรอและทำลายสิ่งแวดล้อม คุณจะต้องรู้ถึงศักยภาพการทำลายของพาหนะกินน้ำมัน การเดินหลายครั้งไม่มีพาหนะเป็นของตัวเอง แต่ขอรบกวนตามจุดพักให้ชนล้มภาระไปยังอีกจุดพักหนึ่งข้างหน้า ปกติจะขี่พาหนะเป็นเวลา 2-3 ชม. ระบบส่งสาธารณะก็ใช้ได้เช่นกัน

ก่อนการเดิน

งานของชุดเบิกทาง

งานนี้เป็นงานที่สำคัญที่สุดงานหนึ่งในระยะแรก ๆ ของการวางแผนนี้อาจจะเป็นการติดต่อครั้งแรกระหว่างผู้เดินทางกับคนในชุมชน และยังเป็นการเริ่มติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ คุณต้องรู้สิทธิตามกฎหมายของคุณว่าเป็นอย่างไรก่อนที่จะทำการติดต่อกับพวกเขา

วิธีที่ดีที่สุดในการค้นหาเจ้าหน้าที่รัฐก็คือ ถามว่าพวกเขามีหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนงานของคุณ บางครั้งเขาก็ช่วย แต่บางครั้งเขาก็เรียกร้องและตรวจสอบในนั้นว่า คุณไม่อะไรทำนอกจากการติดต่อกับพวกเขา ดังนั้นสำหรับเรื่องนี้ ชุดเบิกทางควรจะทำหน้าที่บอกกล่าวมากกว่าขออนุญาตใบอนุญาตมักจะต้องกินเวลาและงบประมาณ

ชุดเบิกทางจะตัดสินใจเรื่องเส้นทางขณะเดียวกันก็วัดระยะทางซึ่งต้องใช้พาหนะ(ปกติ รถยนต์หรือมอเตอร์ไซด์) พร้อมกับเครื่องวัดระยะทาง ระยะทางที่กะโดยคนท้องถิ่นหรือจากแผนที่ทั่วไปมักจะห่างไกลจากความเป็นจริงจนน่าแปลกใจ ความแม่นยำในการวัดเป็นเรื่องสำคัญของการเดิน ระยะทางที่เราสำรวจหน้าในแต่ละวันจะทำให้สามารถรักษาดาวเวลาได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไประยะทางไม่ควรเกิน 15 กม./วัน ควรมีวันพักอย่างน้อย 1 วันใน 1 อาทิตย์ ระยะทางขนาดนี้ทำให้คนสูงอายุและเด็กสามารถเข้าร่วมได้ทั้งวัน หากเดินบนที่ราบและมีการหยุดพักทุก 15 นาที ทุก ๆ ชั่วโมงครึ่งจะใช้เวลาทั้งหมด 5 ชม. สำหรับการเดินทางระยะทางดังกล่าวบวก 1 ชม. สำหรับเวลาอาหาร ภูเขาเวลาเดินจะช้าลงสำหรับนักเดินหน้าเก่าในพื้นที่ที่คนไม่หนาแน่นจะสามารถเพิ่มระยะทางขึ้นเป็น 25-30 กม./วัน พึงหลีกเลี่ยงการเดินมากเกินไป เพื่อลดปัญหาเรื่องเท้า ความเครียดและความเหนื่อยล้า แผนที่ทางภูมิศาสตร์มีประโยชน์ต่อการวางแผน เราจะได้ภาพของเส้นทางที่ถูกต้อง ที่ดีที่สุดคือ แผนที่ 1 ต่อ 50,000

การค้นหาและการรักษาความสัมพันธ์กับมิตรและแนวร่วม

ชุดเบิกทางต้องหาและรวบรวมมิตรและแนวร่วมให้ได้มากที่สุด พวกเขาคือผู้ที่เราจะพึ่งพิงในเรื่องของการจัดเตรียมในท้องถิ่น การหาคนที่มีความไว้วางใจจะเป็นแรงสนับสนุนก่อนที่จะเดินไปถึงนั้น อาจทำได้โดยการค้นหารายชื่อและที่อยู่ของพวกเขาจากสมุดโทรศัพท์ ที่คนในกลุ่มของคุณอาจมีอยู่ หนังสือรายนามองค์กรประชาชนแต่ละภูมิภาคก็เป็นอีกแหล่งหนึ่ง

จงรักษาการติดต่อกับคนท้องถิ่นให้สม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้รู้ว่าพวกเขากำลังทำอะไรและคุณจะได้เตรียมพร้อมที่จะร่วมมือกับเขาหรือแก้ไขสถานการณ์ล่วงหน้า มีหลายครั้งที่ผู้เดินมาถึงด้วยความระหือระเหวและเนื้อตัวสกปรก ก็พบกับผู้สนับสนุนที่พูดกับพวกเขาอย่างโกรธเกรี้ยวว่าพวกเขาไม่ได้ไปร่วมงานที่ผู้จัดร่วมกับทางจังหวัด การติดต่อสื่อสารกับกิจกรรมที่เคลื่อนไหวนั้นยุ่งยากมาก และทำให้เกิดปัญหา ความมั่งร่ำรวยและการเลี่ยนหน้ามามากต่อมาก พื้นที่ที่การเดินทางผ่านพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ควรจะมีการขอบคุณพวกเขาและให้เขาารู้สึกว่า ความสนับสนุนและความช่วยเหลือที่ได้รับจากพวกเขานั้นสำคัญเพียงใดต่องานของคุณ นี่จะช่วยสร้างเสริมเครือข่ายของการเคลื่อนไหวและจะทำให้การเดินทางครั้งต่อไปง่ายขึ้น

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ

เจ้าหน้าที่ทุกประเภทล้วนสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้ทั้งนั้น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงหรือรักษาความปลอดภัยจะไม่ชอบกิจกรรมที่ไม่เป็นช่องทางทางการที่ผ่านเข้ามาในเขตรับผิดชอบของตน ปฏิกริยาแรกของพวกเขา มักจะเป็การมองด้วยสายตาที่เคลือบแคลงสงสัย และปฏิบัติต่อคุณในฐานะตัวที่สร้างปัญหา พวกเขาได้รับการมอบหมายมาแบบนี้ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า เจ้าหน้าที่รักษาความสงบมักจะถูกถึงสิทธิของคุณตามความคิดของเขาว่า เป็นอย่างไรมากกว่าที่มันเป็นจริง ๆ ศึกษาสิทธิตามกฎหมายไว้ล่วงหน้า บริกรของคสิทธิเสรีภาพประชาชนท้องถิ่นได้กิดิในประเทศส่วนใหญ่อการเดินไม่จำเป็นต้องขออนุญาต เนื่องจากผู้เดินเป็นแค่ประชาชนที่เดินท้องถนนธรรมดาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่การมีหนังสือรับรองจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับนับถือในพื้นที่ที่คุณผ่านมาแล้วจะช่วยให้ช่วยได้มาก และถ้าไม่ลำบากเกินไปนัก คุณควรขอหนังสือดังกล่าว การพิมพ์ข้อมูลและที่อยู่ที่น่าเชื่อถือลงในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จะทำให้เจ้าหน้าที่เบาใจว่า จะหาคนรับผิดชอบได้แน่นอน ใ้หนักไว้ล่วงหน้าว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะเขามาหาคุณด้วยเรื่องอะไรบ้างและจงเตรียมพร้อมด้วยคำตอบที่มีเหตุผล ลองหาคนในกลุ่มผู้เดินที่สามารถเจรจากับเจ้าหน้าที่ได้โดยไม่มีปัญหาท่าทีใด ๆ และไม่ต้องพะวงอะไรได้ง่าย ๆ

โครงสร้างและการดูแลระหว่างการเดิน

โครงสร้างการเดินอยู่ในตอนท้ายของบทนี้ มันเป็นแค่แนวความคิดไม่ว่าโครงสร้างที่สมบูรณ์แบบตายตัว อาจมีความจำเป็นบางอย่างสำหรับเฉพาะการเดินของคุณที่ไม่ได้ระบุไว้ อย่างไรก็ตามพูดอย่างกว้าง ๆ การเดินทุกครั้งจำเป็นต้องมีการคิดเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

คนนำทาง

คนนำการเดินทุกวัน มีความสำคัญมาก คนนำทางต้องเส้นทางและต้องร่วมงานกับชุดเบ็กทางอย่างใกล้ชิด

จังหวะก้าว

คนนำทางกำหนดจังหวะก้าว ถ้าเร็วเกินไป ขบวนจะยืดยาวมาก ถ้าช้าเกินไป ผู้เดินก็จะเหยียบส้นเท้ากัน รักษาจังหวะก้าวให้สม่ำเสมอและปรับเปลี่ยนตามความกระชับกระเฉงของผู้เดิน ซึ่งขึ้น ๆ ลง ๆ ในแต่ละวัน ถ้าขบวนใหญ่ (เกิน 60 คน) คุณอาจต้องใช้คนรั้งท้ายที่มีสัญญาณมือที่ติดลงกันไว้แล้วล่วงหน้า หรือวิทยุสื่อสารเพื่อให้คนนำทางรู้ว่าเร็วหรือช้าเกินไป

ช่วงพัก

ปกติแล้วจะมีช่วงพักทุก 90 นาที กินเวลา 15 นาที ควรพักในสถานที่ที่ผู้เดินทุกคนมีที่นั่งห่างจากถนนอย่างปลอดภัย มีที่หลบแดด ฝน ความหนาวเย็น ทุกเมื่อถ้าต้องการ

พิธีกรรมกลุ่ม

การแสดงอารมณ์ความรู้สึก ทุกคนจะถูกเชื้อเชิญให้พูดแต่ไม่เป็นการบังคับ ไม่มีการโต้เถียงกัน หลายเรื่องจะพูดกันที่นี่และอาจจะเป็นหัวข้อการประชุมในคราวต่อไป

การอยู่ร่วมกันด้วยความสงบ

การฆ่าเวลา เมื่อนักเดินทางใดคนหนึ่งต้องจากไปก่อน

การร้องเพลงประสานเสียง

การประชุมชน ในที่มีความจำเป็น

การแสดงตลก ไม่ให้เราเคร่งเครียดจนเกินไป

การแนะนำตัว ทุกคนต้องพูดบางอย่างเกี่ยวกับตัวเองเมื่อเข้ามาร่วม

ข้อควรพิจารณา

ยา

คุณควรมีผู้รู้เรื่องยาและการรักษาพยาบาลไปกับคุณด้วย มีมากเท่าไรยิ่งดี ควรมีการสรุปสั้น ๆ ถึงสภาพปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดให้ผู้เป็นแกนนำรับฟังล่วงหน้า เช่น รอดชน แดดเมา รองเท้ากัด ภู แม่งป่อง ปวดกล้ามเนื้อ ฯลฯ

ชุดยาปฐมพยาบาล

ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์เฉพาะของคุณ

น้ำ

ปัญหาหลายอย่างเกิดจากน้ำสะอาดมีไม่พอสำหรับคนจำนวนมาก ควรศึกษาสภาพน้ำท้องถิ่น ควรอธิบายให้ผู้เดินทางถึงวิธีการระบปอด ความเมื่อยล้า เท้าพอง การเสียน้ำ ถ้าผู้เดินทางรู้จักเรื่องเหล่านี้และจัดการก่อนที่จะลูกกลม การเดินทางจะมีปัญหาน้อยลงไปมาก

ความปลอดภัย ชื่อ การรณรงค์

การรักษาความปลอดภัย

การที่จะพูดถึงการรักษาความปลอดภัย จะพูดแต่กว้าง ๆ เริ่มด้วยการพิจารณา 3 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

อุปกรณ์และสัมภาระ

เนื่องจากการเดินทางเป็นกิจกรรมเปิดสำหรับทุกคนไม่เว้นใครแล้ว ควรคิดหาวิธีป้องกันทรัพย์สินของผู้เข้าร่วม แม้ว่าจะแต่ละคนไม่ควรพกของมีค่ามาก แต่มันก็เป็นความรู้สึกที่ไม่ดีหาญสูญเสียบางอย่างของไป และยังจะเป็นการทำลายความไว้วางใจในกลุ่ม คุณควรมอบหมายให้ใครคนใดคนหนึ่งหรือผลัดเปลี่ยนกันดูแล ควรมีใครสักคนรับหน้าที่ดูแลข้าวของส่วนกลาง เช่น ชุดยา เอกสารเผยแพร่ การจัดรูปแบบการเดินทาง

ข้าวลื้อ

ข้าวลื้อสามารถสร้างความเสียหายได้อย่างไม่น่าเชื่อ ข้าวลื้อประจำวันที่ต้องระวังคือ ข้าวที่ผลิตจากเรื่องระยะทางการเดินทางแต่ละวัน การจัดหาอาหารและที่พัก เมื่อผ่านพื้นที่ที่เผชิญกับความไม่สบาย

การคุกคามจากภายนอกและเหตุฉุกเฉิน

อาสาศมัครักษาความปลอดภัยของการเดินจะได้รับการฝึกเพื่อป้องกันคนก่อวินาศกรรม คนเมา และคนบ้า การพยายามลักพาตัว การข่มขืน การข่มขืน สร้างสถานการณ์ การวิวาทระหว่างผู้เดิน ขอบทาง ใจ การโจมตีด้วยอาวุธ คุณต้องรู้สถานการณ์ที่คุณกำลังเผชิญอย่างเข้าไป ลองจินตนาการถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและเตรียมทีมงานให้พร้อม อย่าคาดหวังให้ตำรวจท้องถิ่นทำให้คุณ พวกเราอาจเป็นฝ่ายคาดหวังให้มันเกิดขึ้นแรงก็เป็นได้

สื่อ

การเดินทุกครั้งต้องใช้สื่อ อาจจะเป็นเพื่อการอธิบายความคิดของคุณหรือการรณรงค์

เป้าหมายก่อนเดิน ป่าวประกาศประเด็นข้อเรียกร้อง การรวบรวมผู้เดินและผู้สนับสนุน

วิธีการ สื่อมวลชน วารสารและองค์กรที่ใส่ใจในประเด็นนั้น ๆ แฉนพับ โปสเตอร์ รายชื่อองค์กรและผู้เห็นด้วย

เป้าหมายระหว่างเดิน พุ่งเป้าไปที่ประเด็นการเรียกร้องและรณรงค์ หากการสนับสนุน

วิธีการ ธง บ้าย ปราบคดีย การพูดคุยที่จุดพัก แฉนพับ โปสเตอร์ การพูดคุยตามถนน การสัมภาษณ์

เป้าหมายหลังเดิน สรุปในประเด็นการเรียกร้องและรณรงค์

วิธีการ รวบรวมสิ่งที่เกี่ยวกับกิจกรรม และประสบการณ์ การสะท้อนของเจ้าบ้านและผู้ร่วมเดิน

การรณรงค์

ประชาชนในพื้นที่ต้องเข้าใจชัดเจนว่าคุณเดินเพื่ออะไร จงระวังความเป็นมาและสถานการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นซึ่งอาจมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อคุณ

การรักษาความสะอาด

ขยะและปฏิกูล ไม่ว่าชบวนของคุณจะใหญ่หรือเล็กแค่ไหน คุณควรมีขยะแน่นอน นี่เป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีน้ำน้อยและประชากรมาก ไม่มีอะไรที่จะทำลายความมุ่งหวังที่ดีและพิชิตพันธู์ที่คุณหวานได้ดีไปกว่าการทิ้งงานเก็บกวาดให้เป็นภาระของเจ้าบ้าน

การพัฒนาชุมชน

ในพื้นที่ที่การเดินเริ่มต้น ชบวนนักเดินจะกลายเป็นชุมชน คิดว่าคุณชุมชนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในแบบที่คุณปรารถนาให้เกิดขึ้นในโลก ในชุมชน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขที่เป็นชุมชนแบบเคลื่อนที่และไม่ใช้ชุมชนถาวร

กิจกรรมประจำ ได้แก่ การพบปะ การชุมชน การปราบคัย ละคร่ง เหล่านี้เป็นกิจกรรมในการเดินทุกครั้ง อาจเป็นทุกเย็น พยายามกำหนดเวลาให้ประจวบเหมาะกับความถี่ที่มีผู้คน มี ดังนั้นจึงต้องใช้เวลาไม่นานและต้องดำเนินการประชุมอย่างดีเพื่อให้ผลออกมาดีที่สุด กิจกรรมที่เกิดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ คุณจะตระลึงเมื่อได้เกินว่ามี 50 คู่สามารถทำอะไรได้มากใน 1 ชั่วโมง

การพักผ่อน

การเดินทางไกลเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่นของมนุษย์ที่ต้องมีความอ่อนล้า ความเครียด ดังนั้นการมีเวลาพักผ่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องเป็นการพักทั้งร่างกายและสมอง ถ้าความสนใจของคุณเริ่มหดหายไป ต้องหาเวลาพักเพื่อเติมความกระตือรือร้นเสียใหม่

ความปลอดภัย

คนนำทางต้องรับผิดชอบความปลอดภัยของกลุ่มพอสมควร กฎทั่วไปคือ ต้องเดินสวนทางกับรถ การข้ามถนนเป็นกลุ่มใหญ่ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ผู้เดินหลายคนมักจะลืกแต่จะเดินตามคนข้างหน้าไปเรื่อย ๆ ดังนั้นต้องแน่ใจก่อนว่ามีเวลาพอที่จะให้ทั้งกลุ่มข้ามถนน หรือแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ถ้ามีละกลุ่ม นำทางต้องจับตามองถนน ระวังสิ่งอันตราย คนนำทางต้องเป็นคนที่สามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว

การจัดรูปแบบการเดิน และการจาริก

หน้าที่และพิธีกรรมต่อไปนี้ กำหนดขึ้นใช้ในการเดินสันติภาพ

หน้าที่หมุนเวียน

หน้าที่ที่จำเป็นแต่ละอย่างเป็นความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ ตรงที่เขาอยู่พอใจอยู่ เมื่อใดที่เขาปรารถนาที่จะพ้นจากหน้าที่นั้น เขาก็จะทำได้โดยเสนอต่อกลุ่มในระหว่างการล้อมวงพบปะกันตอนเช้า

พิธีกร คือคนที่ทำหน้าที่พูดแทนกลุ่มต่อสาธารณะ

ผู้รับผิดชอบสมุดบันทึก เป็นผู้ถือสมุดบันทึกกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเตรียมไว้ให้แขกหรือผู้ร่วมรายการประชุมและเจ้าบ้านลงชื่อแสดงความเห็น

ผู้รับผิดชอบแผ่นผ้า ระวีรักษาแผ่นผ้าเพราะมักจะหายและคอยซ่อมแซม

ติดต่อประสานงานและเจ้าบ้าน คอยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานในพื้นที่และเจ้าบ้าน

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ออกเอกสารสิ่งพิมพ์ ติดต่อสื่อมวลชน จัดการสัมมนาและรูปถ่าย ฯลฯ

ผู้รักษากำหนดการ แจ้งว่าตอนไหนทำอะไร เช่น เวลาออกเดินตอนเช้า เวลาอาหาร เวลาพัก ฯลฯ

คนนำทาง กำหนดเส้นทางและนำทาง

พี่เลี้ยง ช่วยเหลือนักเดินหน้าใหม่ให้รู้จักกับทุกคน อธิบายโครงสร้างของกลุ่ม ข้อตกลง งานที่ต้องการความช่วยเหลือ บุคคลนี้จะคอยรายงานสภาพอารมณ์ของกลุ่มโดยทั่วไป

ล่าม แปลข้อมูลให้ผู้เดินทุกคนสามารถเข้าใจได้

แพทย์/หมอ ควรจัดเตรียมอุปกรณ์และยา สำหรับการเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับดูแลรักษา "เท้า"

คนจัดหาอาหาร นารอบรรทุกกระเป๋าสัมภาระ ประสานการขนย้าย รับผิดชอบดูแลและจัดส่งอาหาร

ทำความสะอาด ทุกคนผลัดเปลี่ยนกันทำ

คนทำอาหาร ทุกคนผลัดเปลี่ยนกันทำ

แกนกลุ่ม ตัดสินใจในปัญหาของกลุ่ม

การประชุมกลุ่ม

ดำเนินการประชุม คู่มือข้อการประชุม ทำให้กระบวนการตัดสินใจเป็นไปอย่างคล่องตัว

ผู้รักษาเวลา คู่มือเวลาในแต่ละหัวข้อการประชุม

เลขานุการ จัดบันทึก

ผู้สังเกตการประชุม คอยวัดอุณหภูมิ อารมณ์ของการประชุม

หลักการเดิน

ส่งคำขอรอบคอบไปยังทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ผลของการเดิน การเดินก็เหมือนกับกิจกรรมเพื่อสังคมอื่น ๆ ที่จะทำนายผลได้ยาก ผู้คนที่พบผ่านจะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย บางคนที่คุณอาจจำไม่ได้ว่าได้เคยพูดคุยด้วยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง คุณอาจได้รู้เมื่อหลายปีผ่านไปหรือไม่ก็ไม่มีโอกาสได้รู้เลย การเดินจะท้าทายความเชื่อของสังคม ไม่ว่าผลตรง ๆ จะเป็นอย่างไร การเดินท้าทายความเชื่อของสังคมที่ว่า บัณฑิตบุคคลไม่สามารถทำอะไรได้เลย

การเดินทำให้คุณได้พบกับคนที่เปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง การเดินส่วนใหญ่มีการตีพิมพ์รายชื่อผู้เข้าร่วมเพื่อที่ผู้เดินสามารถติดต่อหาได้ ไม่ใช่เรื่องผิดปกติแต่อย่างใดที่คนเหล่านี้จะร่วมมือกันจัดการเดินอื่น ๆ หรือกิจกรรมเพื่อสังคมรูปแบบอื่น ๆ

วินัยสำหรับผู้เดินธรรมาตรา

- 1 เดินไปพร้อมกับเจริญลุดอย่างรู้ตัวทั่วพร้อม เฝ้ายและสงบ มุ่งการบำเพ็ญจิตมากกว่าการพูดคุย
- 2 เดินร่วมกับผู้แสวงบุญบำเพ็ญขันติบารมีเพื่อเนรมิตลาภกุศลและความเห็นแก่ตัว
- 3 เลือกใช้สัมมาวาจา หลีกเลี่ยงการใช้คำที่จะก่อให้เกิดการโต้เถียงและความแตกแยก ถ้อยคำจ้วงจวนหรือคำพูดที่มุ่งประณามผู้อื่น
- 4 ตระหนักว่าเรากำลังเดินเพื่อแสวงหาธรรม มิใช่เป็นการเดินขบวนเพื่อประท้วงสิ่งใด
- 5 การเดินครั้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ และผู้เดินต้องไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จักไม่แสดงอาการลบหลู่หรือใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นไม่ว่าโดยทางใดก็ตาม
- 6 ต้องพักและนอนในที่ที่เจ้าภาพ หรือผู้จัดเตรียมไว้ บุคคลหรือกลุ่มใดต้องการเดินแยกจากขบวนใหญ่ในระหว่างร่วมเส้นทาง ต้องได้รับคำยินยอมจากกลุ่มผู้จัดเสียก่อน
- 7 งดเว้นกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องหรือจะเป็นผลให้เบี่ยงเบนจากวัตถุประสงค์ของการเดิน
- 8 การเผยแพร่หรือถือแผ่นป้าย หนังสือ ใบปลิว สติ๊กเกอร์ แผ่นประกาศ และสื่อใด ๆ ก็ตาม จะต้องได้รับคำอนุญาตอย่างเป็นทางการจากคณะผู้จัดธรรมาตราเสียก่อน
- 9 ไม่พกพาอาวุธหรือกระทำการใด ๆ ที่มีกฎหมาย ตลอดจนมีไว้หรือเสพสิ่งเสพติด หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
- 10 เคารพประเพณี วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมท้องถิ่น
- 11 ไม่เล่นเครื่องดนตรีทุกชนิด ยกเว้นใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมของกลุ่ม หรือกิจกรรมของคณะ หรือได้รับอนุญาตจากคณะผู้จัดเสียก่อน
- 12 ผู้ร่วมคณะธรรมาตราต้องยอมรับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กฎระเบียบ และข้อตกลงในการเดิน ตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ

รายงานการประชุมคณะกรรมการจัดกิจกรรม

โครงการธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติ เทือกเขาภูแลนคา

ณ ศาลาปฏิบัติธรรม วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

วันที่ 2 และ 9 ตุลาคม 2543 เวลา 13:00 น.- เวลา 16:00 น.

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ครั้งที่ 1 วันที่ 2 ตุลาคม 2543 เริ่มประชุม 14:30 - 16:00 น.

1. หลวงพ่อคำเขียน	สุวัฒน์	วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน	
2. พระไพศาล	วิลาโล	วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ	
3. พระสมจิตร	กันตผล	วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ	
4. นายวิชัย	นาพัว	ชมรมเด็กรักนก	
5. นายสารายุทธ์	สังข์ทอง	สวนลุงบ๊อบ	
6. นายอานันท์	หาญชนะ	ชมรมเด็กรักนก	
7. นางสาวศรีนวน	ชัยนคร	ชมรมเด็กรักนก	
8. ป้าอุฐ		สวนฝักฟ้า	
9. นายอิน	จาวกระโทก	บ้านบ่อทองคำ	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
10. นายสมพงษ์	คะเนนออก	อ.ส.ม.บ้านบ่อทองคำ	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
11. นายชัยวรรณ	จิตรนาถ	สถานื่อนามัยเก่ายาดิ	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
12. พ.ต.ต.สนิท	ลำมะนา	องค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง	
13. น.ส.สุจิรา	คำบุรี	สถานื่อนามัยท่าหินโงม	
14. นายบุญมา	คงโพธิ์น้อย	สถานื่อนามัยท่ามะไฟหวาน	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
15. นายสมร	ประดังเมษา	ผ.ผู้ใหญ่บ้านลาดผักหนาม	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
16. น.ส.วรรณวิมล	นิลกำแหง	โครงการบ้านสวนเด็ก	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ครั้งที่ 2 วันที่ 9 ตุลาคม 2543 เริ่มประชุม 13:00 - 16:00 น.

1. หลวงพ่อคำเขียน	สุวัฒน์	วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน	
2. พระไพศาล	วิลาโล	วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ	
3. พระสมจิตร	กันตผล	วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ	
4. พระประสิทธิ์	ญาณโสภณ	วัดป่าสุคะโต บ้านใหม่ไทยเจริญ	
5. พระอาจ	อุปลโม	วัดไทรทอง	
6. พระพิมพ์	พุทธสโร	วัดภูเขาทอง	
7. พระแสง	ชาตรีโร	วัดป่ามหาวัน(ภูหลง) บ้านตลาดหินทอง	
8. พระนิวัตร	ฐิตญาณ	วัดท่าทางเกวียน	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
9. พระเลื่อม	เหมวณณ	วัดป่ายางคำ	

10. พระโยธิน	โชคเฉลิม	วัดบำเพ็ญ	
11. พระทองสุข	โสมโณ	วัดกุฎีทอง	
12. พระสาร		วัดโพธิ์ทอง	
13. พระปริวรร		วัดโพธิ์ทอง	
14. พระทองแสง	ปัญญาโร	วัดท่าเวียง	
15. สามเณรสถิตย	ชลอญญ	วัดกุฎีทอง	
16. สามเณรแสงอรุณ	พันธ์ทอง	วัดโป่งช้าง	
17. พระโชติชัย	สังวโร	วัดโป่งช้าง	
18. พระสุเทพ	วรมโม	วัดกุฎีทอง	
19. พระสิประไพ		ต.ชัยสิทธิ์	
20. พระอุทัยวิทย์จักร	เถาอินทร์ปาก		
21. สามเณรเลื่อน	สอนผิว	บ้านกุดใจ	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
22. พระลบ	อะนาลโย		
23. พระทองสุข	ผาสุโท	วัดอรุณคงคามาราม	
24. นายชัยวรรณ	จิตรหาญ	สถานีนอนามัยเก่ายาคี	
25. พ.ต.ต.สนิท	จำนนา	องค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
26. น.ส.สุจิรา	คำบุรี	สถานีนอนามัยท่าหินโงม	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
27. นายบุญมา	คงโพธิ์น้อย	สถานีนอนามัยท่ามะไฟหวาน	
28. น.ส.วรรณวิมล	นิลกำแหง	โครงการบ้านสวนเด็ก	
29. นายวิวิทย์	อำนวยการ	ผอ.โรงเรียนบ้านห้วยผกหนาม	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
30. นายสงวน	เยี่ยมผา	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านตาตวันทอง	
31. นายวุฒิ	พันสา	โรงเรียนบ้านตาตวันทอง	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
32. นางสาว	พันสา	บ้านตาตวันทอง	
33. นายแสง	สูงคำ	บ้านตาตวันทอง	
34. นายสมร	สาธาม	บ้านท่าทางเกวียน	
35. นายพิรพล	กองศรี	อาจารย์โรงเรียนบ้านหนองแขง	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
36. นายทองดี	ศรีธรรม	กำนันตำบลท่าหินโงม	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
37. นายสำเริง	ไต้สูงเนิน	บ้านวังโพธิ์	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
38. นายแหวน	กล่อมขุนทด	บ้านวังโพธิ์	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
39. นายสอน	วังกลาง	บ้านวังน้ำเขียว	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน
40. นายสุริยา	ลาโรจน์	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ชัยภูมิ	
41. นางปทุมรัตน์	ฮวบบุญ	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท่ามะไฟหวาน	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
42. นางดอกจันทร์	จันทร์ทอง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท่ามะไฟหวาน	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
43. นายทองสุข	ชัยชาญ	บ้านท่ามะไฟหวาน	
44. นางนงนิจ	วาศลนิท	สถานีนอนามัยท่าหินโงม	
45. นางสาวสาคร	ลายคลอง	ผ.ผู้ใหญ่บ้านท่ามะไฟหวาน	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่าน

46. นางบัวโรย	โพโน	ประธานกลุ่มแม่บ้านท่ามะโพนหวาน	
47. นายโฮยา	ศรีสุข	หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ ขย.11 ตาครีทอง	
48. นายดอกวัง	โพนทนต์	องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะโพนหวาน	
49. นายศุภชัย	มานะสถิตย์	หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ ขย.9 ท่ามะโพนหวาน	
50. นายสังวาลย์	เปลี่ยนฝั่ง	กำนันตำบลท่ามะโพนหวาน	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
51. นายบัญญัติ		ผช.อจญ.บ้านท่ามะโพนหวาน	
52. พอมุข	พิมพ์สมบูรณ์	วัดศรีสง่าสามัคคี	
53. นายบรรจง	ทูนานอก	บ้านห้วยหมากแดง	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่านมา
54. นายจันทร์	ทูนานอก	ผช.บ้านห้วยหมากแดง	
55. นางวิภารัตน์	สมัตตะ	สถานีอนามัยท่าหินโงม	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่านมา
56. นายนิยวุฒิ	ดวงภมร	สปอ.แก้งคร้อ	
57. นายลาคร		โรงพยาบาลแก้งคร้อ	
58. นางหวานใจ	อุปมา	โรงพยาบาลแก้งคร้อ	
59. นาง	จันทร์ศรี	โรงพยาบาลแก้งคร้อ	
60. นายทฤต	กุลธรรม	โรงเรียนห้วยหมากแดง	
61. นายสุชาติ	เชิงรัมย์	สารวัตรกำนันห้วยหมากแดง	
62. นายชนะ		โรงเรียนท่ามะโพนหวาน	
63. นายมงคล	ชัยทอง	องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะโพนหวาน	เข้าร่วมกิจกรรมช่วงที่ผ่านมา
64. นายดาวเรือง	จันทร์คำ	พ.ส.อ.หนองหิน	ร่วมเดิน 11-17 ธ.ค.43
65. นายวิชัย	นาฬ	ชมรมเด็กรักนก	
66. นายลาภะบุตร	สังข์ทอง	สวนลุงบือบ	
67. นายธานี	หาญชนะ	ชมรมเด็กรักนก	
68. นางสาวศรีวรรณ	ชัยนคร	ชมรมเด็กรักนก	
69. นายภูวนาท	มงคลล้ำ	ชมรมเด็กรักนก	
70. ป้าอูฐ		สวนผักฟ้า	

และผู้ที่ไม่สามารถบอกนามได้อีก จำนวน 4 ท่าน (เขียนไม่ชัดเจน)

ประเด็นการประชุม

ความเป็นมาของโครงการ(เกริ่นนำ)

หลวงพ่อบ้านเขียน สุวณโณ เจ้าคณะตำบลหนองขาม และเจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง บ้านท่ามะโพนหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำเสนอเรื่องราวในอดีตของป่าภูแล่นคา และสถานการณ์สภาพปัญหาในปัจจุบันบนเทือกเขาภูแล่นคา โดยการขยายและบรรยายภาพสไลด์ประกอบ ซึ่งทางชมรมเด็กรักนก ได้รับมอบหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมร่วมกับทีมงาน(อาสาสมัคร) จึงสามารถสรุปและกำหนดประเด็นสภาพปัญหาในปัจจุบันได้ดังนี้

1. การตัดไม้ทำลายพื้นที่ป่าไม้
2. ปัญหาไฟป่า
3. ความแห้งแล้งของแหล่งน้ำ คู่น้ำลำปะทาว

4. ความล้มเหลวของการทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยว(ตลาด ผลผลิต ความเสื่อมโทรมของดิน)
5. การใช้สารเคมี-ปุ๋ย กับกระบวนการของโรคต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับน้ำ โดยเฉพาะโรคภูมิแพ้
6. การระบาดของยาบ้ากับการมีวัดของเยาวชน
7. การอพยพแรงงานสู่เมืองอุตสาหกรรม/ต่างประเทศ

รายละเอียดกิจกรรม

นำเสนอรายละเอียดของกิจกรรม โดยพระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ซึ่งเน้นที่เป้าหมายของการทำกิจกรรมครั้งนี้ โดยมีการวางแผนเป้าหมายเพื่อประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร พระสงฆ์และชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำลำปะเทหา ในการกระตุ้นให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติบนเทือกเขาภูแล่นคานี้ ซึ่งเป็นรูปแบบเป็นการเดินรณรงค์และจาริกไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ริมลำลำปะเทหา นำเสนอสภาพปัญหาที่พบเห็นระหว่างชาวบ้านกับกลุ่มผู้เดิน เพราะปัจจุบันบริเวณเทือกเขาภูแล่นคากำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้นทุกที อาทิ การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาไฟฟ้า การชะล้างทำลายหน้าดิน ความตื้นเขินของลำน้ำ และล่าสุดก็คือการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างกว้างขวาง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดมลภาวะทางน้ำแล้ว ยังเป็นสาเหตุให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บตามมา แม้จะมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เช่น การเพิ่มประชากร ความจำกัดของทรัพยากร และความยากจน ฯลฯ แต่สาเหตุพื้นฐานนั้นอยู่ที่การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องรวมถึงจิตสำนึกที่ขาดธรรมะ ทำให้สนใจแต่ประโยชน์เฉพาะหน้า และมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนจะลืมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม หักคตติดงล่าวยังนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีก อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้า เป็นต้น

โครงการธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติเทือกเขาภูแล่นคา ระหว่าง 11-17 ธันวาคม 2543 เป็นการเดินรณรงค์และจาริกไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ริมลำลำปะเทหา ตั้งแต่บ้านลาดหินทอง อ.ภูเขียว ไปจนถึงบ้านห้วยหมากแดง อ.เมือง และสิ้นสุดที่บ้านท่ามะโพนพาน อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ รวมเป็นระยะทาง 61 กิโลเมตร ในโอกาสนี้จะได้มีการเทศนาแนะนำชาวบ้านให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ร่วมกันรักษาป่าไม้และลำปะเทหา ขณะเดียวกันก็อบรมชาวบ้านให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และ มีธรรมะเป็นที่ยึดเหนี่ยว รู้จักประหยัดอดออมและพึงพอใจในชีวิตที่เรียบง่าย อันเป็นพื้นฐานสำหรับเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

กิจกรรมที่จะดำเนินงานมี 2 ช่วง คือ

๑ ช่วงของการประชาสัมพันธ์และเตรียมงาน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2543 จะมีหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เพื่อติดต่อประสานงานและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมโครงการธรรมยาตรา ในวันที่ 11-17 ธันวาคม 2543 โดยจะเน้นไปยังพื้นที่ จุดพักกลางวัน และพักค้างคืน และจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เป็นป้ายกระดานอัด 2 จุด ทางขึ้นเขาด้านอำเภอแก้งคร้อ และทางอุทยานแห่งชาติตาดโตน และติดป้ายผ้าตามหมู่บ้านในเส้นทางที่ผ่าน 61 กิโลเมตร ก่อนวันเดิน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำแผ่นพับเพื่อเชิญชวนร่วมทำบุญและเผยแพร่กิจกรรมในครั้งนี้ให้กับผู้สนใจ

๒ ช่วงของการเดินรณรงค์ คือ การเดินเท้าของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในวันที่ 11-17 ธันวาคม 2543 ซึ่งคาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 100 คน โดยในแต่ละช่วงจะมีเด็กนักเรียนโรงเรียนที่ผ่านได้เข้าร่วมเดินในช่วงสั้น ๆ เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้เดิน ครึ่งนี้ทางโรงพยาบาลแก้งคร้อจะรับประสานงานเกี่ยวกับเรื่องกองทุนเพื่อเสริมทางด้านอาหารให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การกำหนดเส้นทางและจุดพัก

เส้นทางในการเดินทั้งหมด 61 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 7 วัน 7 คืน และจุดแวะพักสำหรับรับประทานอาหารเช้า ผ่านทั้งหมด 19 หมู่บ้าน การกำหนดจุดพักเพื่อทำกิจกรรมจะเน้นหมู่บ้านใหญ่ ไม่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก โดยส่วนใหญ่จะไว้สถานที่ของวัดและโรงเรียน ดังนี้

วันที่ 10 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	พักค้างคืนและทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านตาตวันทอง
วันที่ 11 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านตาตวันทอง
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านท่าเวือ
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านท่าทางเกวียน
วันที่ 12 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านท่าทางเกวียน
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านภูดงสังขรวรรค
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านท่ามะไฟหวาน
วันที่ 13 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านท่ามะไฟหวาน
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านลาดผักหนาม
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านลาดผักหนาม
วันที่ 14 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านลาดผักหนาม
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านห้วยผักหนาม
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านหนองจนวน
วันที่ 15 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านหนองจนวน
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านใหม่บัวงาม (ริมทาง)
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านห้วยหมากแดง
วันที่ 16 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านห้วยหมากแดง
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านท่าหินโงม
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนบ้านเก่ายาดิ
วันที่ 17 ธันวาคม 2543	ภาคเช้า	ทำบุญตักบาตร ที่ หมู่บ้านเก่ายาดิ
	ภาคเที่ยง	พระสงฆ์ฉันเพล-และผู้เข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านด่านเจริญ
	ภาคบ่าย/ค่ำ	ทำกิจกรรมและพักค้างแรมที่โรงเรียนท่ามะไฟหวาน

ข้อเสนอแนะ

กำนันตำบลขี้เหล็ก

เสนอให้มีการนัดประชุมเฉพาะพื้นที่กลุ่มตำบลขี้เหล็กเนื่องจากการเดินทางที่ห่างไกล

กำนันตำบลท่าหินโงม

เสนอให้มีการสรุปรายละเอียด กำหนดการ หลักการและเหตุผล เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์กับกลุ่มสมาชิกและลูกบ้าน และการนัดประชุมชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง

เสนอให้มีการเรียนเชิญหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในช่วงภาคกลางคืน

กำนันท่ามะโพนหวาน

จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรม

โรงพยาบาลแก้งคร้อ

เสนอให้มีอาหารเสริม และการจัดตั้งกองทุนอาหารเสริมให้กับกลุ่มผู้ร่วมเดิน อีกทั้งจะจัดหาแม่ครัวมาเสริม พร้อมทั้งจะจัดยาและชุดปฐมพยาบาลมาให้กับหน่วยเคลื่อนที่ ซึ่งอาจจะประสานงานกับสถานีอนามัยในพื้นที่

โรงเรียนห้วยผักหนาม

เสนอให้แวะพักและทำกิจกรรมที่โรงเรียน เพราะมีห้องน้ำและสะดวก อีกทั้งจะนำเด็กร่วมเดินในวงที่ผ่าน

หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ รย. 11 ท่ามะโพนหวาน

เสนอรับเป็นวิทยากรพิเศษในภาคกลางคืน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ชัยภูมิ

จะนำข้อมูลไปเผยแพร่กิจกรรม และทั้งย้ายมาจับตำแหน่งใหม่อาจจะทำอะไรไม่ได้มาก

สำนักงานประถมศึกษาอำเภอแก้งคร้อ

จะช่วยประชาสัมพันธ์ ให้กับกลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอ 59 โรงเรียน โดยจะเน้นในกลุ่มตำบลเก่าห้าดีและท่ามะโพนหวาน

โรงเรียนท่ามะโพนหวาน (มัธยมศึกษา)

น่าจะมีการอภิปรายเกี่ยวกับสภาพปัญหาความเป็นอยู่ของชาวบ้าน แนวทางการอนุรักษ์ จะนำเขารวมเข้ามามีส่วนร่วมให้มาก ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกในพื้นที่

รายชื่อผู้บริจาคเงินโครงการธรรมยาตราเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ลุ่มน้ำลำปะทาว

ลำดับที่	ชื่อ	นามสกุล	ที่อยู่	จังหวัด	จำนวนเงิน	ประเภท
1	มูลนิธิโลกสีเขียว		394/46-48 ถนนมณาราช เขตพระนคร	กรุงเทพมหานคร	25,000	เงินสด
2	โครงการสมุนไพรรักษาตนเอง		403 ซ.7 ถนนเทศบาลนิมิตใต้ ลาดยาว เขตจตุจักร	กรุงเทพมหานคร	5,000	ธนาคาร
3	นายอริสรา	ธนาปกิจ	1575/28-29 ถนนพหลโยธิน สามเสนใน เขตพญาไท	กรุงเทพมหานคร	2,000	ธนาคาร
4	นายพิสิฐ	พุดมิไพโรจน์	78 ลาดพร้าว 136 คลองจั่น เขตบางกะปิ	กรุงเทพมหานคร	1,000	ธนาคาร
5	นายทวี	คุณเจริญ	1/3 หมู่ 8 บ้านโป่งเจ็ด ต.บ้านคา กิ่งอ.บ้านคา	ราชบุรี	2,100	ธนาคาร
6	นายสันติพงศ์	ธรรมธำรง	สวนด้วยดวงใจ อ.เทพสถิตย์	ชัยภูมิ	3,000	เงินสด
7	นายสมใจ	ชินวัฒนาประณีต	วิทยาเขตภาคพายัพ ถ.ห้วยแก้ว อ.เมือง	เชียงใหม่	500	ธนาคาร
8	นายจุลทัศน์	อุบิธนาย	อ.เกษตรสมบูรณ์	ชัยภูมิ	300	ธนาคาร
9	นางวรรณวดี	สุวัณณะเชาว์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่	200	ธนาคาร
10	พล.อ.อ.อรุณ	พร้อมเทพ	15 ซ.11 ถนนพหลโยธิน เขตพญาไท	กรุงเทพมหานคร	300	ธนาคาร
11	นางสุนีย์	วงศ์ไศยวรรณ			1,000	เงินสด
12	นายเกษมสรวล	สุคลवासดี		บุรีรัมย์	100	ตัวแลกเงิน
14	คุณสมนึก	คุณผล	218 ซอยธนาคารกรุงเทพ สุขุมวิท 103	กรุงเทพมหานคร	500	ธนาคาร
15	คณะญาติธรรมบรมือ			มหาสารคาม	4,100	เงินสด
16	นายศักดิ์ชัย	พันธุ์คำภู	758/16 หมู่ 7 ต.หนองกรด อ.เมือง	นครสวรรค์	300	ธนาคาร
17	พระจักรกฤษณ์	สนธิจากโก			320	เงินสด
18	นส.กฤษณา	ชาติไทย	70 ม.7 บ.ศรีสง่า ต.ช่องสามหมอ อ.แก้งคร้อ	ชัยภูมิ	345.25	ธนาคาร
19	คุณนารี	ข้าพวง	บ.แปลน ห้วยขิริง จำกัด 1532/40-43 ซ.กรุงเทพ	กรุงเทพมหานคร	24,000	เช็ค
20	คุณเกียงไกร	จารุทวี	111 ซ.โชคชัยจงจำเริญ ถ.พระรามที่ 3	กรุงเทพมหานคร	1,000	ธนาคาร
21	คุณพิชิต-ญาติสา	แท้ประสาทสิทธิ์	190 ม. 1 ต.แก้งสนามนาง อ.แก้งสนามนาง	นครราชสีมา	2,000	ธนาคาร
22	โครงการเด็กรักป่า			สุรินทร์	500	เงินสด
23	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม				2,312	เงินสด
24	วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยี ชัยภูมิ		อ.เมือง	ชัยภูมิ	950	เงินสด
25	คุณยุทธชัย	เฉลิมชัย	มูลนิธิสถานแสงอรุณ	กรุงเทพมหานคร	1,000	เงินสด
26	ชาวบ้านใหม่บัวงาม				240	เงินสด
27	ชาวบ้านท่ามะไฟหวาน				160	เงินสด
28	คุณนิตยา	กิจดิเวชกุล	มูลนิธิโลกสีเขียว	กรุงเทพมหานคร	500	ธนาคาร
29	คุณนิศากร	เวชกิจกุล	121-3 ถ.ห้วยยอด อ.เมือง	ตรัง	1,000	ธนาคาร
30	คุณรจนา	โตสิตระกูล		กรุงเทพมหานคร	1,000	เงินสด
					80,727.25	

บัญชีแยกประเภทรายการค่าใช้จ่าย

วันเดือนปี	รายการ	ค่าถ่ายเอกสาร	ค่าไว้มันรถ	ค่าซ่อมแทน	ค่าวัสดุอุปกรณ์	ค่าพิมพ์-ค่าจ้างพิมพ์	ค่าทำป้าย	ค่ารถรับส่ง	ค่าตอบแทน	รวม
20 กย.43	จ่ายค่าจ้างอัดรูป 2 ม้วน					498				498
	ค่าถ่ายเอกสารโครงการ 320 แผ่น	160								160
21 กย.43	ค่าน้ำมันประสานในพื้นที่		74							74
22 กย.43	ค่าไม้อัดทำป้าย						2550			2550
25 กย.43	ค่าถ่ายเอกสารโครงการ 960 แผ่น	560								560
27 กย.43	ค่าสีโปสเตอร์-ของ						650			650
	ค่าน้ำมันรถประสานงานชัยภูมิ		200							200
	ค่าวัสดุเครื่องเขียน				120					120
06 ตค.43	ค่าน้ำมันประสานงาน		200							200
23 ตค.43	ค่าน้ำมันรถประสานงานในพื้นที่		60							60
	ค่าพิมพ์					675				675
30 ตค.43	ค่าถ่ายเอกสารสรุปรายงาน	400								400
	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		500							500
1 พย.43	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		100							100
	ค่าน้ำมันรถประสานงานในพื้นที่		100							100
2 พย.43	ค่าสีน้ำพลาสดึก						595			595
	ค่าส่งเอกสาร ศพพ.							40		40
9 พย.43	ค่าของน้ำศาล							282		282
	ค่าถ่ายเอกสารสรุปรายงาน	250								250
	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		320							320
	ค่าซ่อมบำรุงรถยนต์		800							800

วันเดือนปี	รายการ	ค่าหน่วยเอกสาร	ค่าน้ำมันรถ	ค่าตอบแทน	ค่าวัสดุอุปกรณ์	ค่าพิมพ์-จ้างจัดรูป	ค่าทำป้าย	ค่าธรรมเนียม	ค่าอาหาร	รวม
	ค่าผ้าขาวเขียนป้าย						1800			1800
	ค่าผูกกันเขียนป้าย						200			200
10 พย 43	ค่าส่งเอกสารประชาสัมพันธ์							120		120
	ค่าถ่ายเอกสารสรุปรายงานเพิ่มเติม	1120								1120
15 พย 43	ค่าไม้ขีดทำป้าย						630			630
	ค่าอุปกรณ์ทำบอร์ดนิทรรศการ					740				740
	ค่าไม้ระแนง ทำป้ายติดรถประชาสัมพันธ์						210			210
	ค่าน้ำมันรถ		600							600
	ค่าส่งเอกสารรายงานและแผนพับ						140			140
16 พย 43	ค่าอาหารอาสาสมัคร			500						500
17 พย 43	ค่าอาหารอาสาสมัคร			308						308
	ค่าซ่อมบำรุงรถยนต์ "น้ำมันเบรค"		85							85
	ค่าตะปู-สวด				69					69
21 พย 43	ค่าน้ำมัน		530							530
	ค่าอาหารอาสาสมัคร			170						170
26 พย 43	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		90							90
27 พย 43	ค่าน้ำมัน		540							540
29 พย 43	ค่าอาหารอาสาสมัคร			120						120
30 พย 43	ค่าน้ำมัน		200							200
	ค่าอาหารอาสาสมัคร			72						72
4 ธค 43	ค่าน้ำมันรถประสานงานโรงเรียน		200							200
	ค่าอาหารอาสาสมัคร			169						169

วันเดือนปี	รายการ	ค่าถ่ายเอกสาร	ค่าน้ำมันรถ	ค่าตอบแทน	ค่าวัสดุอุปกรณ์	ค่าพิมพ์-ค่าจ้างพิมพ์	ค่าทำเนา	ค่ารถแท็กซี่	ค่าอาหาร	รวม
	ค่าน้ำมันรถประสานงานโรงเรียน		50							50
5 ธค.43	ค่าส่งเอกสาร EMS คุณหญิงไกร							25		25
	ค่าสีน้ำพลาสติก 2 กระป๋อง						170			170
	ค่าอาหารอาสาสมัคร			60						60
6 ธค. 43	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		400							400
	ค่าบดดอกสกรีนผ้า						250			250
7 ธค.43	ค่าน้ำมันรถประสานงาน		540							540
	ค่าถ่ายเอกสาร "ข้อมูลนักสืบสายน้ำ"	350								350
	ค่ากระดาษ				190					190
	ค่าผ้าขาวทำธง						118			118
	ค่าส่งเอกสาร+อินเทอร์เน็ต							105		105
	ค่าอาหารอาสาสมัคร			184						184
	ค่าเดินทางไปโคราช		212							212
	ค่าโทรศัพท์				3000					3000
	ค่าพิมพ์ 10 ม้วน พร้อมถ่ายกลิ้ง					1766				1766
	ค่าหลอดเครื่องฉายสไลด์				870					870
8 ธค.43	ค่าผ่านไฟฉาย+กระบอกไฟฉาย+ถังดำใหญ่				1834					1834
	ค่าอุปกรณ์เครื่องเขียน				1070					1070
	ค่าเทียน				290					290
	ค่าหม้อใหญ่ 1 อัน				1500					1500
	ค่าอาหารเสริมสำหรับคณะ+น้ำดื่ม(ขวด)								2709	2709
9 ธค.43	ค่าแก๊สต้มน้ำดื่ม 3 แก๊ส				180					180

ในเดือนปี	รายการ	ค่าเช่าเอกสาร	ค่าน้ำมันรถ	ค่าตอบแทน	ค่าวัสดุอุปกรณ์	ค่าพิมพ์-ค่าจ้างอัดรูป	ค่าทำน้ำยา	ค่าธรรมเนียบ	ค่าอาหาร	รวม
	ค่าข้าวสาร 50 กก.								850	850
	ค่ามันเทศแปด(เครื่องบันทึก)				240					240
	อุปกรณ์ป้ายชื่อ+บอร์ดนิทรรศการ(เพิ่ม)				1107					1107
	ค่าถ่ายเอกสารใบประเมินผลกิจกรรม	350								350
10 ธค.43	ค่าน้ำมันรถ		300							300
11 ธค.43	ค่าน้ำมันรถ 2 คัน		1000							1000
	ค่าจัดซื้อถุงพลาสติกห่อของ				40					40
18 ธค.43	ค่าของค่าจ้างอัดรูป					1588				1588
18 ธค.43	ค่าน้ำมันรถ		500							500
19 ธค.43	ค่าอาหารตอบแทนอาสาสมัคร			400						400
	ค่าวิทยากร 12 ธค.43			1000						1000
	ค่าทำบุญแจวด		60							60
20 ธค.43	ค่าน้ำมันรถ ประสานงานหุ่นกระบอก		550							550
	ค่าจัดทำบอร์ดนิทรรศการ สว.เคมี						305			305
	รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	3190	8211	2980	10510	5287	7618	572	3559	41910

ยอดรายรับทั้งสิ้น

80,727.25

หักยอดรายจ่ายทั้งสิ้น

41,910.00

ยอดเงินคงเหลือยกไป

38,817.25